

•
ANALELE ȘTIINȚIFICE
ALE
UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA”
DIN IAȘI
(SERIE NOUĂ)

ISTORIE

TOM LXX
2024

Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Nelu Zugravu (Iași), Neculai Bolohan (Iași), Alexandru-Florin Platon (Iași), Petronel Zahariuc (Iași), Ștefan S. Gorovei (Iași), Maria Magdalena Székely (Iași), Cristian Ploscaru (Iași), Claudiu Topor (Iași), Gabriel Leanca (Iași), Gheorghe Iacob (Iași), Ovidiu Buruiană (Iași), Victor Spinei, membru al Academiei Române (Iași), Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române (Cluj-Napoca), Ovidiu Cristea (București), Rudolf Dinu (București), Antal Lukács (București), Ion Eremia (Chișinău), Ion Varta (Chișinău), Dennis Deletant (Londra), Carol Iancu (Montpellier), Hans-Christian Maner (Mainz).

COMITETUL DE REDACȚIE:

Laurențiu Rădvan (redactor șef),
Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Ionuț Nistor, Adrian-Bogdan Ceobanu,
Adrian Vițalaru (secretar de redacție),
Mihai-Bogdan Atanasiu (secretar de redacție).

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în textele publicate revine în exclusivitate autorilor.

Manuscrisele, cărțile și revistele propuse pentru schimb,
ca și orice corespondență se vor trimite redacției:

Laurențiu Rădvan

Facultatea de Istorie
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
B-dul Carol I 11,
700506, Iași, România
Tel.: 40-(0)232-20.12.74
e-mail: radvan@uaic.ro

ISSN 1221-843X
eISSN 2821-4617
Printed in Romania

CUPRINS

Rețeaua consulară a României (1918-1947): organizare, personal, regulamente

Adrian-Bogdan Ceobanu, Daniel Cain, <i>Destinul unui fost consul onorific al României la Moscova: Pierre Guérin</i>	9
Lucian Leuștean, <i>Consulatul / Secția consulară a Legației României la Budapesta în cadrul „războiului rece” româno-maghiar în primii ani interbelici</i>	27
Adrian Vițalaru, <i>Un consul al României în Polonia interbelică: George-Traian Gallin</i>	37
Ionel Doctoru, <i>Rețeaua consulară a României din Franța (1924-1926)</i>	53
Elinor Danusia Popescu, <i>Politisation du serment consulaire roumain dans l'entre-deux-guerres. Etude de cas: l'Allemagne nazie</i>	75
Vasile Ungureanu, Ionuț Nistor, <i>Diplomatul Nicolae Țimiraș – un strănepot al lui Ion Creangă în slujba României</i>	83

Mădălina Sava-Moise, <i>Ceramica de tip roman provincial din Muntenia în secolele II-III p. Chr.</i>	113
Nelu Zugravu, <i>De Heliogabalo fertur (ferunt), dicitur...</i>	127
Yanko M. Hristov, <i>Legal and Matrimonial Implications of Captivity in Digest XLIX.15 of Emperor Justinian I (527-565)</i>	139

Adrian-Ionuț Gilea, <i>Piese de armament din perioada medievală. Un cap de buzdugan din colecția „Muzeului Vasile Pârvan” Bârlad</i>	153
Daniel Mirea, <i>La început de domnie. Vlad Călugărul în anii 1481-1482</i>	163
Petronel Zahariuc, <i>Despre schitul Corni (ținutul Putna), ctitoria marelui vornic Alexandru Ramandi, metoc al mănăstirii Dohiar de la Muntele Athos</i>	189
Ștefan S. Gorovei, <i>O pagină din istoria unui monument celebru: Bălinești</i>	217
Mariana Lazăr, <i>Marele hrisov domnesc conferit de Mihai Racoviță mănăstirii Cotroceni</i>	233
Gheorghe Lazăr, <i>Comerțul cu produse alimentare în Țara Românească (secolul al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea)</i>	255

Mădălin Anghel, „A strigat cu glas mare ca din partea obștii”. Actorul Ioan Poni și un incident al frământărilor de la Iași din 1846	277
Mihai Chiper, „Și dacă ne ocolește drumul de fier?” Competiție regională, interese economice și blocaje militare în configurarea rețelei de căi ferate din Moldova (1859-1914)	289
Laurențiu Rădvan, Focul din ianuarie 1880 și Palatul domnesc din Iași	313
Claudiu-Lucian Topor, <i>Memoirs from the time of military occupation: Romania's Europeanisation and Germany's civilising mission (1916-1918)</i>	327
Cătălin Botoșineanu, Grădinile școlare ale așezămintelor primare rurale. Studiu de caz: Inspectoratul școlar regional Iași (1900-1940)	337
Dragoș Jipa, Literatură franceză, diplomație culturală și Rezistență. Michel Dard între Institutul Francez și Universitatea din București (1940-1946)	357

Recenzii și note bibliografice	373
Paula Fredriksen, <i>Pe când creștinii erau evrei: Prima generație</i>, traducere din limba engleză de Dionisie Constantin Pîrvuloiu, București, Editura Humanitas, 2023, 270 p. (Constantin Ciobanu); Liviu Pilat, <i>Moldova, Sfânta Coroană și regii Jagielloni. Vasalitate, putere și gândire politică (1387-1526)</i>, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2023, 404 p. (Alexandru Gorea); Lidia Cotovanu, <i>Émigrer en terre valaque. Estimation quantitative et qualitative d'une mobilité géographique de longue durée (seconde moitié du XVe – début du XVIIIe siècle)</i>, Brăila, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, 2022, 466 p. (Bibliothèque de l'Institut d'Études Sud-Est Européennes, 21) (Cristiana Murariu); Julia Derzsi, <i>Delict și pedeapsă. Justiție penală în orașele din Transilvania în secolul al XVI-lea</i>, Cluj-Napoca, Editura Egyetemi Műhely, Societatea Bolyai, 2022, 346 p. (Laurențiu Rădvan); <i>Figures de veuves à l'époque moderne (XVIIe et XVIIIe siècles): Images d'un statut social accepte, cache, revendique?</i> [Figures of Widows in Modern Era (17th and 18th Centuries): Images of an Accepted, Hidden, Claimed Social Status?], sous la direction de Florence Fesneau et Maël Tauziède-Espariat, Paris, Éditions du GHRAM, 2023, 151 p. (Elena Bedreag); Anca Elisabeta Tatay, Cornel Tatai-Baltă, <i>Gravorul Mihail Strilbișchi (a doua jumătate a secolului al XVIII-lea)</i>, Cluj-Napoca, Editura Mega, Colecția Artă – Istorie – Cultură, 2023, 345 p. (Eugenia Dima); Sebastian Popescu, Alexandru Stancu, <i>Istoria fizicii în Moldova</i>, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2022, 304 p. (Renata-Gabriela Buzău (Apetroaie)); Laurențiu Vlad, <i>Constantin N. Brăiloiu (1809-1889): fragmente biografice</i>, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2023, 224 p. (Simion-Alexandru Gavriș); Martina Winkelhofer, <i>Viața de zi cu zi a împăratului: Franz Joseph și curtea sa imperială</i>, cuvânt înainte de Mihai-Răzvan Ungureanu, traducere din limba germană de Alex Bärnthaler-Nebeja, Iași, Editura Polirom, 2024, 252 p. (Ana-Maria Lupășteanu); Tim Grady, <i>A Deadly Legacy: German Jews and the Great War</i>, Londra, Yale University Press, 2017, 291 p. (Robert Dascălu); George Albuț, <i>Un diplomat român la Budapesta (1981-1990 și după aceea...)</i>, București, Corint Istorie, 2023, 256 p. (Ștefan-Cătălin Stanciu).	

Abrevieri	405
-----------------	-----

Marele hrisov domnesc conferit de Mihai Racoviță mănăstirii Cotroceni

Abstract. This article analyses a charter issued in 1731 by the prince Mihai Racoviță of Wallachia, confirming to the Cotroceni monastery, one of the most representative monastic settlements in the Romanian space, the possession of villages, estates and serfs that had been initially donated by its founder, prince Șerban Cantacuzino (1678-1688). Moreover, Mihai Racoviță renewed for the benefit of the monastery the princely revenues provided also by Șerban Cantacuzino. This document is one of the several confirmation charters issued by other Wallachian rulers, like Constantin Brâncoveanu, Ștefan Cantacuzino and Nicolae Mavrocordat, to the Cotroceni monastery.

Cotroceni monastery owned one of the most important monastic domains in the country, constituted by donations and acquisitions of land assets, the main contribution being that of the founder. It should be specified that through this charter only the villages and estates donated by Șerban Cantacuzino are confirmed to the monastery, although since then the land domain of the Cotroceni monastery had registered a dimensional growth, through the acquisitions made by the abbots (hegumens) and through donations of the believers.

Keywords: 18th Century; Mihai Racoviță; Wallachia; Cotroceni monastery; monastic domain.

Mănăstirea Cotroceni, ctitorie a domnului Țării Românești, Șerban Cantacuzino, de la finalul secolului al XVII-lea (1679-1682), a fost de-a lungul celor aproximativ două secole de existență unul dintre cele mai reprezentative așezăminte monastice din spațiul românesc. Șerban Cantacuzino a fost și cel care a închinat-o ca metoh Comunității celor douăzeci de mari mănăstiri de la Muntele Athos (1682), statut pe care l-a deținut până la secularizarea averilor mănăstirești (1863).

A fost, totodată, deținătoarea unuia dintre cele mai importante domenii mănăstirești din țară, constituit prin donații și achiziții de bunuri funciare, contribuția principală fiind cea a ctitorului. Actele referitoare la donațiile individuale ale lui Șerban Cantacuzino către mănăstirea Cotroceni au fost sintetizate din porunca sa în două mari hrisoave, primul cuprinzând date despre veniturile domnești, „milele”, pe

* Doctor în Istorie, Muzeul Național Cotroceni, București, România; mlazar_mnc@yahoo.fr.

care i le concedase (21 februarie 1681)¹, celălalt menționând satele, moșiile, viile, rumâni și ȕiganii pe care i le dăruise (10 februarie 1683)² – documentele respective se află acum în arhiva mănăstirii athonite Protaton.

Ulterior, informațiile privind donațiile specificate în cele două acte vor fi cuprinse într-un singur hrisov, emis de cancelaria domnului Constantin Brâncoveanu la solicitarea egumenului Mitrofan³, act care iniția seria întăririlor domnești acordate mănăstirii Cotroceni de alți domni, acesta fiind succedat de hrisoavele lui Ștefan Cantacuzino, aflat în arhivele mănăstirii Protaton⁴, Nicolae Mavrocordat⁵ și Mihai Racoviță⁶, acordate la cererea egumenilor mănăstirii. De precizat că, în toate cele patru hrisoave de întărire sunt consemnate numai satele și moșiile dăruite de Șerban Cantacuzino sau cele cumpărate cu banii mănăstirii din porunca lui, deși între timp domeniul funciar al mănăstirii Cotroceni înregistrase o creștere dimensională, prin achizițiile realizate de egumeni și prin donațiile multor credincioși. Este posibil ca egumenii greci să nu fi cunoscut conținutul concret al actului, în sensul că, probabil, au crezut că în el sunt specificate și moșiile dobândite ulterior. De menționat că, pentru cele mai multe dintre acestea nu există acte de întărire domnească, ci numai zapisele de cumpărare sau de donație.

De remarcat că, în ceea ce privește populația dependentă, rumânii și ȕiganii, sunt menționate tot numele persoanelor achiziționate de Șerban Cantacuzino, deși, luând în considerare, cel puțin, momentul în care era emis hrisovul lui Mihai Racoviță, în mod sigur ele nu mai erau în viață și, în mod normal, ar fi trebuit menționați urmașii lor, dacă se mai aflau în stăpânirea mănăstirii.

În prima domnie din Țara Românească, în luna mai 1731, Mihai Racoviță întărea stăpânirea mănăstirii Cotroceni asupra bunurilor funciare dăruite de Șerban Cantacuzino, la solicitarea egumenului Averchie, cel care obținuse hrisoavele domnești de întărire și de la Ștefan Cantacuzino și de la Nicolae Mavrocordat. Parcurgerea conținutului acestui act domnesc ne oferă date semnificative privind demersul ctitoricesc al domnului muntean, constatându-se că simultan cu zidirea mănăstirii Cotroceni (1679-1682), Cantacuzino a manifestat o preocupare constantă pentru dotarea acesteia, mărturisind că „...o am împodobit cu toată nevoința, pre den lăuntru cu veșminte, cu arginturi, cu altă odoară și cu tot feliul de înfrumusețări și pre den afară o am întărit cu ocine, cu moșii și cu toate de cele ce sunt de trebuință unei svânte case ca aceasta...”⁷.

¹ Arhiva Protatou, documente lb. română, nr. 1104; Florin Marinescu, *POYMANIKA EΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΑΡΧΕΙΟ ΠΡΩΤΑΤΟΥ*, ΑΘΗΝΑ, 2001, p. 99-100, nr. 121, regist.

² Arhiva Protatou, documente lb. română, nr. 1103; Florin Marinescu, *op. cit.*, p. 105-106, nr. 130, regist.

³ ANIC, Suluri, 10, din 1700; Mariana Lazăr, *Primul act domnesc de întărire a proprietăților mănăstirii Cotroceni. Hrisovul lui Constantin Brâncoveanu*, în *RI*, t. VII (1996), nr. 5-6, p. 357-371.

⁴ Arhiva Protatou, documente lb. română, nr. 1105; Florin Marinescu, *op. cit.*, p. 144-147, nr. 217, regist; Mariana Lazăr, *Documente privind așezământul monastic de la Cotroceni din arhiva mănăstirii athonite Protaton*, în *SMIM*, vol. XXXV (2017), p. 167-194.

⁵ ANIC, Suluri, 14, din 1716.

⁶ ANIC, Suluri, 15, din 1731.

⁷ *Istoria Cotrocenilor în documente*, Muzeul Național Cotroceni, București, Editura Sigma, 2001, p. 35.

Actul său de donație a fost unul de excepție, comparabil cu al celorlalți domni, ctitori și mari donatori, înzestrând mănăstirea Cotroceni cu aproximativ 26 de proprietăți rurale: sate, moșii, vii, mori sau vaduri de moară. Dintre acestea, cele mai multe (24) au intrat în stăpânirea sa după ce a ajuns domn al țării, în primii trei ani de domnie, din însemnatul său domeniu boieresc numai două sate fiind donate principalei sale ctitorii⁸. Decizia de a le dărui pe acestea se justifică probabil și prin aceea că nu se aflau în vecinătatea moșiilor sale boierești.

Analizarea dispunerii teritoriale a acestor moșii ne permite să constatăm că politica lui Șerban Cantacuzino de achiziții de bunuri funciare destinate Cotrocenilor a fost una orientată, vizând crearea, pe cât posibil, a unor complexe teritoriale cât mai apropiate de mănăstire, prin achiziția sau schimbul unor moșii învecinate, pe care le-a unit într-un singur hotar de dimensiuni, în general, mari. Se viza, astfel, asigurarea condițiilor pentru administrare o mai eficientă a lor. Fenomenul de concentrare teritorială în politica de achiziții lui Șerban Cantacuzino este sesizabil și din plasarea pe județe a proprietăților donate mănăstirii; astfel, dintre acestea majoritatea se situa în Ilfov (16), urmând apoi județele învecinate, Ialomița (6), Vlașca (1), Dâmbovița (1, muntele Bucegi) și mai îndepărtat, Muscel (2, dintre care una era via de la Țigănești, în renumita podgorie a Piteștilor).

Din cercetarea documentelor rezultă că efortul financiar al lui Șerban Cantacuzino pentru zidirea și înzestrarea mănăstirii Cotroceni a fost unul considerabil, deși cheltuisese mulți bani pentru obținerea domniei și pentru satisfacerea nenumăratelor solicitări ale turcilor. În ceea ce privește proprietățile donate Cotrocenilor, Șerban Cantacuzino a manifestat o deosebită atenție în a se consemna în actul de vânzare prețul atât în taleri, cât și în *ughi* (aur), probabil și pentru a se cunoaște în decursul timpului valoarea reală (luând în calcul devalorizarea continuă a monedei de argint), iar în cazul unei contestări și retrocedări a moșiei, mănăstirea să primească înapoi suma corectă. Suma cea mai mare a plătit-o pentru satul Cotroceni, aproximativ 1 *ughi* și 66 bani/stânjen⁹, pe când media era între 60-100 bani/stânjen.

Din aceeași perspectivă, pentru a conferi legalitate actelor de vânzare, domnul a pus să se consemneze în acestea că a achitat vânzătorului banii în divan, în prezența marilor boieri, care deveneau și martori și că tranzacția s-a încheiat din inițiativa vânzătorului, cu acordul rudelor și vecinilor săi de moșie, respectându-se dreptul de protimisis și evitându-se astfel contestări ulterioare, de răscumpărare (deși nu erau excluse). Remarcăm, totuși, că până în acest moment al cercetării nu cunoaștem nici o reclamație ulterioară domniei sale, prin care vreunul dintre vânzători să conteste înstrăinarea proprietății sale, ca rezultat al unui act silnic al domnului. Că Șerban Cantacuzino a beneficiat de conjuncturile defavorabile pentru o parte a populației țării, achiziționând proprietățile, aceasta nu constituie o specificitate a sa; ea este o trăsătură caracteristică demnitarilor vremii, laici și

⁸ Mariana Lazăr, *Ctitorie și danie. Catastiful mănăstirii Cotroceni*, în *RIS*, vol. IV-VII (1999-2002), p. 164-183.

⁹ ANIC, *Mănăstirea Cotroceni*, I/26,27,39.

ecleziastici, care în acest mod și-au constituit sau și-au extins domeniile funciare. În același context, precizăm că nici unul dintre actele acestui domn de cumpărare a unei moșii datorate ctitoriei sale n-a avut ca finalitate rumânirea unor țărani liberi.

Referitor la statutul acestor bunuri datorate mănăstirii, de precizat că în legislația și practica timpului se impuse autonomia statutului bunului donat în raport cu bunurile personale ale ctitorilor și donatorilor, afirmându-se caracterul irevocabil al daniei, potrivit principiului că dacă bunul donat unui om nu-l mai poți revendica, cu atât mai mult nu-l poți cere înapoi pe cel închinat lui Dumnezeu, prin intermediul Bisericii¹⁰. Având în vedere aceste aspecte, considerăm că Șerban Cantacuzino a datorat aceste bunuri ca să rămână pentru totdeauna în stăpânirea mănăstirii, pentru folosința acesteia și nu pentru a-și proteja propriul domeniu funciar, în sensul evitării unei confiscări de către domnii care i-ar fi succedat; potrivit legii, nu mai avea dreptul ca ulterior să reia în stăpânirea sa niciuna dintre moșiile datorate. Era posibil, însă, ca în calitate de ctitor să beneficieze de ajutorul mănăstirii, dacă situația sa materială/financiară s-ar fi deteriorat.

O altă componentă a donațiilor lui Șerban Cantacuzino pentru mănăstirea Cotroceni a fost reprezentată de „milele domnești”, constând din anumite venituri ale domniei, care erau conferite ctitoriei sale în calitate de domn, potrivit unei vechi tradiții domnești. Din suma totală a veniturilor vămii de la Orașul de Floci mănăstirea avea să încaseze a treia parte¹¹, iar de la Ocna Telega primea 400 bolovani de sare, pe care urma să-i ridice în postul „Sfântului Petru”, fiind scutită de toate cheltuielile pe care le presupunea extragerea sării și primind dreptul de a o comercializa oriunde dorea, inclusiv în orașul București, fără a plăti vreo taxă¹². Domnul îi acorda și dreptul de a încasa vinăriciul domnesc de la toți cei care dețineau vie și plăteau acest impozit, atât din dealul Țigănești, cât și din cel vecin, Vițeștești, dar și din dealul Bucureștilor, „den drumul Giurgiului în jos până în viile mănăstirii Sfânta Troiță”. Nivelul acestei dări era din zece vedre de vin produse să primească una, împreună cu părpărul și cu ploconul de nume.

Un regim privilegiat, de „slobozie domnească”, l-a acordat satului Pietrile, cea mai importantă proprietate rurală a mănăstirii, de la care a obținut unele dintre cele mai însemnate venituri și se afla în raport direct cu efortul pe care domnia și stăpânii de moșii îl făceau pentru creșterea numărului locuitorilor țării, implicit al celor care achitau impozite. Acest statut presupunea în primul rând dreptul de a coloniza „oameni streini, care ar veni de preste Dunăre și alții dintr-altă parte, sârbi, greci, arbănași, moldoveni, ungureni, oameni fără dajde și fără gâlceavă”, dar interzicea primirea rumânilor boierești și mănăstirești, precum și a altor oameni din

¹⁰ *Îndreptarea Legii*, coord. Andrei Rădulescu, București, 1962, Glava 116,117.

¹¹ În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, când a fost desființat acest punct de vamă, mănăstirea a dobândit dreptul de a primi de la cumpărătorii (arendașii percepției acestor taxe) vămii de la Urziceni 200 taleri pe an; în cazul în care această vamă nu se arenda, suma respectivă i se acorda din cămara domnească, vezi ANIC, Mănăstirea Cotroceni, XXXIII/5.

¹² Ulterior, numărul bolovanilor de sare acordați mănăstirii a scăzut, în 1775 primind numai 150 de bolovani, vezi ANIC, Mănăstirea Cotroceni, XXXIII/10.

țară „birnici”. Noilor veniți, ca și locuitorilor anteriori ai satului, le oferea o scutire totală de dările către domnie. O simplă înșiruire a lor ne oferă imaginea multitudinii impozitelor și obligațiilor care-l apăsau pe contribuabilul român, într-o epocă de crescută fiscalitate, ca urmare a sporirii considerabile a solicitărilor autorităților otomane. Era posibil ca un contribuabil să nu fi achitat toate aceste impozite, în bani, produse sau muncă, probabil că domnul a considerat că trebuie să fie consemnate toate, pentru ca în momentul în care era solicitată o dare care nu se încasa în mod curent, oamenii din acest sat să fie scutiți și de plata ei.

Acest privilegiu era acordat, în același timp, mănăstirii Cotroceni, deoarece aceasta urma să beneficieze de întreaga capacitate de muncă a țăranilor așezați în sat și de dările achitate de ei, potrivit unor învoieli speciale încheiate între cele două părți. Statutul de imunitate acordat de domn, cu o sferă de cuprindere mult mai largă, afirma interdicția pentru slujbașii domnești de a încasa veniturile cuvenite acum mănăstirii și de a exercita actul de judecată. Egumenului îi era conferit dreptul de a judeca conflictele dintre locuitori și de a aplica măsurile punitive. Însă cazurile de hoție și de omucidere erau rezervate domniei: „să-i trimită la curte la domnie, să-i judece domnia”.

De remarcat că în acest hrisov, ca și în celelalte anterioare, nu sunt consemnate proprietățile bucureștene pe care Șerban Cantacuzino le dăruise mănăstirii Cotroceni. Primele le cumpărase pe când era boier, în zona comercială a orașului, pe Ulița cea Mare, „împotriva Bisericii Grecilor”, continuând achiziționarea și după ce a ajuns domn; pe aceste terenuri construisese prăvălii cu pivniță, pe care le-a dăruit mănăstirii Cotroceni în 1680¹³. Începând cu 1683 și până la sfârșitul domniei, 1688, a mai cumpărat de la diverși orășeni (negustori, meșteșugari sau simplii mahalagii) sau prin schimb cu mănăstirile „Mihai Vodă” și „Radu Vodă” mai multe „locuri de prăvălii și de case” în aceeași zonă, a „Uliței Mari”, pe locul lor hotărând să zidească hanul „Șerban Vodă”, unul dintre principalele edificii ale Bucureștilor până într-a doua jumătate a secolului XIX. Lucrările de construcție au început probabil în 1684-85 și au durat mai mulți ani, într-un zăpis din 1687 specificându-se despre locul vândut că este situat unde „să face hanurile”¹⁴.

Proprietățile donate de Șerban Cantacuzino ctitoriei sale de la Cotroceni au constituit componenta principală și, totodată, baza solidă a domeniului funciar al acestei mănăstiri, care va cunoaște ulterior un proces de extindere¹⁵. Din perspectiva evoluției sale, remarcăm faptul că cea mai mare parte a bunurilor funciare provenite de la ctitor au rămas în proprietatea mănăstirii până la secularizare. În acel moment mănăstirea Cotroceni era cea mai bogată dintre

¹³ *Istoria Cotrocenilor în documente*, p. 30-31.

¹⁴ ANIC, Mănăstirea Cotroceni, XCIII/2; pe locul acestui han avea să fie construită Banca Națională a României.

¹⁵ Considerații mai ample privind donațiile pe care Șerban Cantacuzino le făcuse mănăstirii Cotroceni în Mariana Lazăr, „*Spre folosul acestei sfinte case*”. *Constituirea și evoluția domeniului mănăstirii Cotroceni*, Brăila, Editura Istros, 2012, p. 88-106.

mănăstirile închinat din Țara Românească, deși de-a lungul timpului comunitatea monastică fusese nevoită să înstrăineze unele dintre bunurile imobile deținute¹⁶.

Întărirea pe care Mihai Racoviță o acorda acestui așezământ monahal viza, totodată, comunitățile monastice de la Athos, beneficiare ale unei părți din veniturile acestui metoh al lor, „ca să fie sfintelor mănăstiri, însă lavrelor de la Sfetagora de ajutor și de întărire, iară răposatului Șerban vodă Cantacuzino și pomeniților părinților domni<i>i lui și noao vécinica pomenire”.

În finalul hrisovului Mihai Racoviță adresa rugămintea sa domnilor care aveau să îi succedă pe tronul țării să confirme mănăstirii donațiile ctitorului ei, „precum și noi am primit de am întărit urmarea acestor răposăți și pravoslavnici domni ce scriu mai sus, ca și ale domni<i>i lui mile și danii încă să fie stătătoare, neclătite și în seamă ținute”. Hrisovul era întărit de marii boieri ai divanului domnesc, printre care se aflau strănepoți ai lui Șerban Cantacuzino, din familiile, Crețulescu, Brâncoveanu, Năsturel, ori Filipescu, marele logofăt fiind Manolache Lambrino, ginerele domnului Constantin Brâncoveanu. A fost scris pe pergament, de logofețelul de divan Anghelache, din Târgoviște, iar sigiliul domnesc, turnat în ceară roșie, în casetă metalică frumos decorată, a fost prins de act cu un șnur.

Este de remarcat și decorația deosebită a acestui hrisov domnesc, nu știm dacă realizată tot de acest logofețel de divan, care se inspiră din cea a hrisovului lui Constantin Brâncoveanu pentru Cotroceni. Ample motive decorative florale și vegetale ornamează frontispiciul, inițiala, monograma domnească sau partea de final a documentului, distingându-se preferința pentru aurul lichid, cerneala roșie (chinovar) și cea verde. În frontispiciu este reprezentată stema domnească specifică domnilor fanarioți, constând de fapt din reproducerea stemelor celor două țări române, Moldova și Țara Românească, bourul moldovean și acvila munteană, ca mărturie a faptului că urcaseră în timp pe tronul amândurora. Stemele sunt încadrate de decorative flori ale soarelui. Se remarcă și caligrafierea inițialei „Î” (de la „Întru”), plasată în mijlocul unui vultur bicefal, stema Cantacuzinilor și, deci, a ctitorului Cotrocenilor. Pe când monograma domnească este încadrată în chenare florale aurii, semnătură domnului este dispusă într-un cartuș desenat în culori aurie și verde, flancat sus și jos de decorații florale.

Menționăm în acest context și o donație pe care Mihai Racoviță a acordat-o mănăstirilor de la Muntele Athos, la scurt timp după hrisovul de confirmare a stăpânirilor mănăstirii Cotroceni, în iulie 1731, semnificativă asupra considerației pe care domnul o manifesta față de Sfintele Locuri. Apreciind că „pravoslavia și blagocestia măririi domnilor” provin, în primul rând, din susținerea pe care o manifestă față de așezămintele religioase, domnul scutea de darea văcăritului 1000 de vite din satul Pietrile, proprietatea mănăstirii Cotroceni. În actul domnesc se preciza că satul beneficia de scutire de dări, acordată de Șerban Cantacuzino și

¹⁶ *Mănăstirea și Biserica de la Cotroceni în documente (secolele XIX-XX)*, volum elaborat de Mariana Lazăr, București, Editura Muzeul Național Cotroceni, 2024, p. 266.

întărită de predecesorii lui, nu însă și de văcărit, deoarece atunci nu exista acest impozit („de vrème ce pe acéle vremi n-au fost”) – precizăm că această dare fusese introdusă de Constantin Brâncoveanu după 1703, desființată de Ștefan Cantacuzino cu mare blestem în 1714 și reintrodusă de Nicolae Mavrocordat, din necesități financiare. Mihai Racoviță acorda acest privilegiu nu pentru toate vitele, ci numai pentru un anumit număr, și hotăra ca egumenul Cotrocean să trimită banii ce s-ar fi cuvenit domniei (44 de bani de vită) la cele douăzeci de mănăstiri athonite, „să-i fie de ajutoriu la multele cheltuieli de acolo”. Dania aceasta, în succesiunea celor făcute de-a lungul timpului de domnii români, la care îi și asocia pe urmași, viza „pomenirea vecuitoare” a donatorului, ce aștepta ajutorul divin pentru sine familia sa¹⁷.

Cu toate că nu am identificat mărturii documentare, Mihai Racoviță trebuie să fi avut raporturi mai apropiate cu mănăstirea Cotroceni, odată ce portretul său apare în ultimul tablou votiv al bisericii acesteia, cel refăcut în 1806, după cutremurul din 1802, dar care, probabil, îl reproducea pe cel pictat anterior. Se poate ca în timpul celei de a doua domnii din Țara Românească a lui Mihai Racoviță (1741-1744), pe lângă alte reparații, să se fi refăcut pictura interioară a bisericii, care fusese afectată de cutremurul din 1738, iar egumenul să fi pus să se zugrăvească și portretul acestui domn. Este posibil, totodată, ca Mihai Racoviță să-și fi stabilit reședința domnească la Cotroceni, în palatul lui Șerban Cantacuzino, în anumite perioade, precum făcuseră predecesorii lui, Mavrocordații. Să nu uităm că era înrudit cu boierii Cantacuzino din Moldova, mama sa provenind din această familie, iar cumnata sa, Ilinca, era fiica marelui spătar Mihai Cantacuzino. De aceea, bunăvoința manifestată față de o mănăstire cantacuzină, Cotrocenii, prin întăririle acordate, putea fi circumscrisă atât unei tradiții domnești, cât și față de ctitoria neamului cu care era înrudit. Iar actul lui Mihai Racoviță a fost ultimul mare hrisov de acest gen conferit mănăstirii Cotroceni, fără ca acest aspect să însemne că nu a mai beneficiat de atenția și bunăvoința următorilor domni fanarioți, în special a celor care și-au stabilit ulterior reședința în interiorul ei.

ANEXĂ

1731 (7239) mai 24, București

Întru Hristos Dumnezeu bun credincios și bun cinstit și de Hristos iubitoriu și însuși ȋitoriu Io Mihaiu Racoviță voievod, cu a lui Dumnezeu milă biruitoriu și domnitoriu a toată Țara Rumânească.

Dat-am acest cinstit hrisov al domni<i>i</i> méle sfintii și dumnezeieștii mănăstiri ce să numește Cotrăcénii, ce easte din susul orașului Bucureștilor, unde să prăznuște sfântul hram Adormirea Preasfintii, Slăvitii și Preaînălțatii, de Dumnezeu Născătoare și Împărăteasă, pururea Fecioară, Mariei și sfinți<i>i</i> sale părintelui chir Averchie egumenul și a tot săborul sfintii mănăstiri. Care mănăstire easte zidită și înălțată den

¹⁷ Mariana Lazăr, *Contribuții privind daniile românilor la Athos*, în *SMIM*, vol. XVI (1998), p. 187-188.

temeliia ei, cu toate céle ce împrejurul ei să văd, până în săvârșit, den osârdiia răposatului Io Șarban Cantacuzino Băsărab voievod, înfrumusețându-o pre den lăuntru cu toate podoaabele și cu ce au mai tribuit, precum să cade. Iar cât pentru hrana părinților ce să vor afla lăcuitori în sfânta mănăstire, o au miluit și o au întărit cu sate, cu moșii, cu vii, cu mori, cu rumâni, cu țigani și cu alte mile den veniturile domniiei, precum în jos toate pre rând să vor numi.

Întâi, ca să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii, unde easte zidită sfânta mănăstire, tot satul, cu tot hotarul și cu tot venitul, den câmpu, den pădure, den apa Dâmboviții, cu vaduri de moară, den șădărea satului, cu toate viile și cu toate livezile, de pretuti<n>dinea și du preste tot hotarul, vericât sa va alége, den hotar până în hotar, pre hotarăle céle bătrâne și pre sémne. Pentru că acestu satu Cotrăcénii cu toate pre deplin, cum scrie mai sus, cumpăratu-le-au răposatul Io Șarban Cantacuzino voievod încă mai denainte vréme, den boierii domniiei lui, fiindu spătariu mare, de la Ghiorma și de la Dumitrașco căpitanul i Mihalașco, feciorii Ghiocăi căpitanul, toată partea lor, cu viile, cu livezile, cu morile céle de sus, drept ughi 560 și de la vărul lor Ianachie logofătul și de la soru-sa, Mariia, toată partea lor, cu viile, cu livezile, cu morile lor céle de jos, care sânt înjugate cu morile Sfintii Savei, drept bani gata ughi 500. Care să face tot satul Cotrăcénii precum scrie mai sus dreptu ughi 1060, vânzând ei de a lor bunăvoie, făr de nici o silă, cu zapisele lor de vânzare și cu boiari mari mărturii iscăliți.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii și un codru de locu care easte alătura cu hotarul Cotrăcénilor pre den jos, ce s-au luat schimbu den moșiia mănăstirii Radului Vodă de aici, den București, hramul Sfânta Troiță, ce să chiamă acestu codru de locu Lupeștii, precum easte aleasă, hotărâtă și împietrită cu 12 boiari hotarnici de cătră alaltă moșie ce mai are mănăstirea Radului Vodă den jos, pre sémnele hotarului acestui codru de locu. Însă, la trăsura dentâi curmezișu den hotarul Cotrăcénilor în jos pren luncă până în piatra ce se-au pus hotar preste șanțu den jos, despre Dâmboviță, stânjeni 282 și cu tot fundul până în apa Dâmboviții și pre malul apii în jos până împotriva aceștii pietri ce se-au pus întâi hotar. A dooa trăsură, iar den hotarul Cotrăcénilor în jos până unde se-au pus a dooa ppiatră hotarul preste șanțu den jos, stânjeni 233. A treia trăsură, iar den hotarul Cotrăcénilor, den stejariul cel mare în jos, pre la podișor până la a treia ppiatră ce se-au pus preste șanțu den jos, stânjeni 127. A patra trăsură, pre deal de cătră drumul Piteștilor, den hotarul Cotrăcénilor în jos până în capul șanțului, unde s-au pus a patra ppiatră hotar, stânjeni 102. A cincea trăsură, den hotarul Cotrăcénilor, dentr-un plop den drumul Craiovii, unde easte o cabălțiță, în jos pren tufe până la ppiatra ce se-au pus hotar, stânjeni 102. A șasea trăsură, în Valea Dobrilor, la capul moșiilor Cotrăcénii i Lupeștii, den hotarul Cotrăcénilor în jos spre puțul den drum, până în ppiatra ce s-au pusu împotriva stupinii, stânjeni 102.

Pentru că acestu codru de locu, pre sémne și pre hotară cum scrie mai sus, fost-au făcut răposatul Șarban vodă schimbu cu Partenie, ce au fostu egumen la mănăstirea Radului Vodă, și cu tot săborul mănăstirii încă mai denainte vréme, den boierii domni<i>i lui, de au fost dat călugării acestu codru de locu, iar răposatul Șarban vodă au dat mănăstirii Radului Vodă pentru acest codru de locu o moșie la Lacul Tătarului ot sud Ialomița, stânjeni 1000, însă în latu. Care moșie easte alătura cu moșiile mănăstirii Radului Vodă ce să cheamă Mazărea, Unténii, care moșie o au fostu cumpărat răposatul Șarban vodă de la jupâneasa Stanca, fata Lecăi pitarul den Vizurești și de la fiiu-său Pană, stânjănul po bani 50, care fac ughi 250. Și dintr-acești stânjăni 1000, dat-au răposatul Șarban vodă mănăstirii Radului Vodă pentru codrul de locu ce scrie mai sus stânjeni 500, ca să fie moșie pentru moșie. Iar stânjeni 500 i-au dat răposatul Șarban

vodă ca să fie pentru pomeană și sfintii mănăstiri a Radului Vodă de ajutoriu, fiind moșie bună de hrană, dând și zapisul cel de cumpărătoare al jupânésii Stancăi la mâna lui Partenie, ce au fost atunci egumen și a tot săborul sfintei mănăstiri, ca să poată fi sfintii mănăstiri această moșie stătătoare, pentru că au făcut schimbu de a lor bunăvoie. Care și Partenie egumenul, împreună cu tot săborul mănăstirii au dat și ei zapisul lor la mâna răposatului Șarban vodă de tocmeală și de așezământul acestui schimbu, întărit și cu boiari mari mărturie, cât și cu părinții egumeni iscăliți.

Și vrând răposatul Șerban vodă ca să aleagă și să hotărască acestu codru de locu de cătră alaltă moșie a mănăstirii Radului Vodă, fost-au luat dempreună cu Partenie egumenul 12 boiari hotarnici den divan pre răvașă domnești, fiind încă ispravnicu Draco, ce au fost portar mare, de au hotărât și au împietrit acestu codru de locu cum scrie mai sus. Și după hotărnicie, datu-s-au amândoa răvașele domnești și cartea acelor 12 boiari hotarnici la mâna răposatului Șarban vodă și domniia lui le-au dat la aceasta sfântă mănăstire Cotrăcénii, ca să fie acestu codru de locu moșie stătătoare și neclătită în véci.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii satul Pietrile ot sud Vlasca, toată partea răposatei doamnii Ilinii, doamna răposatului Io Matei Băsarab voievod, cu toți rumânii câți să vor afla și cu tot venitul, den câmpu, den pădure și cu balta și den șaderea satului și cu toate viile boierești și de pretutindinilea, du preste tot hotarul, precum au ales și s-au hotărât în zilele răposatului Șarban vodă, cu 24 de boiari hotarnici, de cătră Nica slugeriul den Grădiște. Pentru că acestu satu Pietrile, cu rumânii, fost-au al răposatii doamnii Ilinii de cumpărătoare, de când au fostu în domnie și tot l-au ținut cu bună pace. Iară după moartea răposatii doamnii Ilinii și a răposatului Matei voievod, fost-au căzut toate satele doamnii Ilinii câte au avut de cumpărătoare de au fostu pre seama domnească și tot le-au ținut den domnu în domnu până la zilele răposatului Ghicăi vodă.

Deci atunci, sculatu-s-au Radul Năsturel, ce au fostu marele ban den Hierăști, fiind nepot de frate doamnii Ilinii, de au fostu mersu cu multă rugăciune la răposatul Costandin Cantacuzino, ce au fostu marele postelnic, ca sa grăiască Ghicăi vodă să-i lase moșiile, satele răposatii mătușă-sii, doamnii Ilinii, să fie pre seama lui. Într-acéea, răposatul Constandin Cantacuzino postelnicul au fostu grăit Ghicăi vodă și pentru voia dumisale datu-i-au Ghica vodă toate moșiile și satele câte au fostu ale mătușă-sii, doamnii Ilinii, ca să fie pre seama lui, să le ție și să le stăpânească el, dându-i și cărțile domni<i>i lui ca să le moștinească cu pace. Iar după acéea, Radul banul, el au fostu făcut acestu satu Pietrile și cu rumânii vânzător și întrebând pre răposatul Costandin postelnicul ca de ar vrea să cumpere. De carea, dumnealui așa au fostu socotit, fiindu acestu satu aproape de alte sate ale dumnisale, lovindu-să încă unele și în hotară, de au făcut tocmeală cu Radul banul, de l-au cumpărat acestu satu Pietrile cu toate ce se scrie mai sus, în prețu dreptu bani gata taleri 400, cu zapis de la mâna lui de vânzare și cu mulți boiari mari de divan mărturii și l-au ținut dumnealui cu pace.

Iar după petrecaniia dumnealui, rămas-au acestu satu Pietrile pre seama răposatii doamnii Ilinii, moașa răposatului Costandin vodă Brâncoveanul, de l-au ținut și dumneai cu bună pace până la zilele lui Gligorie vodă, a dooa domnie. Și atunci, fiind răposatul Șarban vodă în boierie, întâmplatu-i-s-au pribegie la Țarigrad, iar frații domni<i>i lui au încăput la închisoare și toată casa părinților dumnealor la mare nevoie de către Gligorie vodă. Deci, dumneai răposata doamna Ilina de mare nevoie fost-au vândut acestu satu Pietrile ia<r> Radului banul, dreptu taleri 400. Iar după acéea, cându au fostu în zilele Ducăi vodă, viind răposatul Șarban vodă den pribegie, iar Radul banul poftindu ca iară să-și ia banii de la răposatul Șarban vodă, iar vrăjmașii și pizmuitorii n-au vrut să-l lase, precum singur Radul banul au fostu mărturisit atunci, fiind Șarban vodă atunci, pe acea vreme

logofăt mare. Iar după ce au dăruit Domnul Dumnezeu pre răposatul Șarban vodă cu domniia țării aceștia, venit-au atunci singur Radul banul de au fostu mărturisit cum că în boierie neputând de peirea și supărarea vrăjmașilor ca să-și ia banii, iar atunci cu toată inima au pohtit ca să-și ia banii, precum au fostu și mai nainte zis. Și așa i-au dat răposatul Șarban vodă toți banii Radului banul, taleri 400 și cu a lui bună voie, fără de nici o silă, și-au luat banii denaintea a multor boiari mari, dându și zapisul lui.

După aceea, răposatul Șarban vodă datu-l-au și l-au închinat acestu satu Pietrile sfintii mănăstiri a domni(ici) lui Cotrăcénii, cu rumânii și cu totu venitul, precum scriu mai sus. Deci, părintele Daniil episcopul, fiind atunci năstavnecu la această sfântă mănăstire și știind cum că are și Nica slugériul, tatăl Bunii biv vel vornecu Grădișteanul, ocină într-acestu satu Pietrile și vrând ca să aleagă și să hotărăscă cât ar fi partea mănăstirii de către Nica slugériul, fost-au mersu amândoi, împreună înaintea răposatului Șarban vodă, de au luat 24 de boiari hotarnici pre răvașă domnești. Și cându au fostu la zi și la sorocu, s-au fostu strânsu acei boiari toți deplin den satul Pietrile, fiind și boiarii amândoi, Radul biv vel ban și Nica slugériul, căutând întâi cărțile, hrisovul răposatului Matei vodă făcut pre toate cumpărătorile doamnei Ilinii și o carte a Nicăi slugériul. Și așa au fostu adevărat acei boiari cum că s-au căzut Nicăi slugériul despre tot satul Pietrile a patra parte și sfintii mănăstiri Cotrăcénii trei părți. Și după obicei au tras toată ocina den hotar până în hotar. Însă să se știe trăsura dentâi, de peste baltă, den hotarul Bănésii, din cetățue pre malul Dunării în jos până în hotarul Puianilor stânjeni 2280. Ales-au partea Nicăi slugériul pre den sus, a patra parte, stânjeni 570 și au rămas partea mănăstirii stânjeni 1710. A dooa trăsură, den hotarul Puianilor, den Valea Scoarții pre marginea bălții de către satul Pietrile în sus până în hotarul Bănésii, stânjeni 4280. Ales-au partea Nicăi slugériul a patra parte pre den sus, stânjeni 1070, rămas-au partea mănăstirii pre den jos, stânjeni 3213. A treia trăsură, den hotarul Puianilor, den Padina Popii pre lângă Gurbanul, pre la scaune, alături cu Dadilovul, până în drumul Giurgiului la crucea înaltă, stânjeni 5310. Ales-au partea Nicăi slugériul pre den sus, stânjeni 1326, rămas-au partea mănăstirii Cotrăcénii, stânjeni 3998. Care se-au făcut toată moșia partea mănăstirii la aceste trei trăsuri stânjeni 8921. Așa au ales și au hotărât acei 24 de boiari toată moșia sfintii mănăstiri Cotrăcénii și o au împietrit precum easte obiceiul, fiind ispravnecu Vlădimir vtori portar, precum am văzut domniia mea și cartea acelor 24 de boiari de hotărnice și amândoa răvașile domnești la mâna părintelui [...] egumenul. Dreptu aceea am dat și domniia «mea» ca să fie sfintii mănăstiri moșia neclătită în véci.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii satul Dințeștii ot sud Elhov, însă de priste tot satul doao părți, stânjeni 2180, den câmpu, den pădure, den apă, den șădărea satului și du pretutindinilea, du preste tot hotarul. Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii ocina ce să chiamă Făsâianii, du peste tot hotarul doao părți, stânjeni 1067. Și iar să fie sfintii mănăstiri doao mori în vase în apa Argeșului, în moșia Dințeștilor. Și iar să fie sfintii mănăstiri ocină la Luica stânjeni 40, care easte alături cu Dințeștii pre den jos. Și iar să fie sfintii mănăstiri și rumânii den satul Dințeștii, anume: Vlaicul, feciorul lui Drăgan, cu doi feciori i Nedelco, brat Vlaicului cu feciorii lui și Berilă, fratele Vlaicului, cu feciorii lui i Lazăr, feciorul lui Dragostin, cu feciorii lui i Călin, fratele lui Lazăr i Dragomir, feciorul Bunii, i Paraschiva, feciorul lui Ion Potârniche, cu feciorii lui i Stan, fratele lui Bobe, cu feciorii lui i Dobre, feciorul lui Neagoe pârcălabul i Florea, fratele lui Dobre i Micul, fratele lui Bobe i Ștefan, feciorul Micului, cu feciorii lui.

Pentru că aceste moșii den Dințești și den Făsâiani și de la Luica și cu morile den vase și cu rumânii ce scriu mai sus, cumpăratu-le-au răposatul Șarban vodă de la Teodosie călugărul, ce s-au chiebat pre mirenle Tudoran biv vel clucer de la Aninoasa ot sud

Mușcel, însă moșiia den Dințești stânjani 1180, stânjănu l câte bani 45, cin ughi 265 pol și moșiia Fâsâianii stânjăni 1067, câte bani 40, cin ughi 213 pol și doao mori în vase, dreptu ughi 100 și 40 de stânjăni la Luica, câte bani 100, cin ughi 20 și rumânii fiind atunci capete 19, câte ughi 13, cin ughi 247. Care s-au făcut cumpărătoarea acestor moșii, precum scriu mai sus, și cu rumânii dreptu ughi 846, cu zapis de la mâna lui Teodosie călugărul de vânzare și cu boiari mărturii. Care moșii și rumâni fostu-i-au și lui de cumpărătoare de la Florescul postelnicul, feciorul lui Socol clucer den Cornățeni și de la Mihalcea, feciorul Dragului ot Cislău și de la jupâneasa lui Ilina, fata Cârștii clucer, snă Socol clucer și de la Vâlcul vornecul și de la frații lui, Nica slugeriul i Gligorie sârdariul, snă Bunii vistiariul, dând și toate zapisele lor ce au avut la mâna răposatului Șarban vodă, care și domnia lui le-au dat la această sfântă mănăstire.

Și iar să fie sfintei mănăstiri Cotrăcénii ocina ce să chiamă Găojanii ot sud Elhov, stânjăni 1050, den câmpu, den pădure, den apă, den siliștea satului, du pretutindinea și du priste tot hotarul, cu tot venitul, care easte alătura cu moșiia Dințeștilor și a Fâsâianilor și să hotărăște despre câmpu cu Gurbăneștii și de către Argeșu cu mănăstirea Negoieștilor și cu a megiașilor den Negoiești și despre altă parte iar cu moșiia Negoieștilor. Pentru că această moșie Găojanii fost-au a Gogăi³ comisul arbănașul, cumpărată de tată-său, Iorga armașul. Iar răposatul Șarban vodă o au cumpărat de la jupâneasa Toda a Gogăi comisul și de la nepotu-său Sima, feciorul fie-sa Dumitrii, fata Gogăi comisul, stânjănu l câte bani 60, cin ughi 315 pol, bani 2, cu zapis de vânzare de la mâna lor și cu mărturii.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii ocina ce să chiamă Clanța, ce easte pre apa Colintinii ot sud Elhov, stânjani 1060, den câmpu, den pădure, den apa Colintinii, cu heleșteul și cu morile, cu tot venitul du pretutindinea, du preste tot hotarul, pre hotarale cele bătrâne și pre sémne. Și sémnele hotarului încă să se știe: den jos, den fântâna cu ștubéiul pre Calea Racilor până în Calea morii Grozăveștilor de sus și den sus mărge pre Calea Băii până în Calea Măicăneștilor în rovină și trece den rovină în sus până în cărările vacilor. Pentru că au cumpărat răposatul Șarban vodă de la Oancea și de la frate-său Pătrașco, feciorii popii Mantii de București și de la nepoții lor, Pătrașco i Ianachie i Bălașa i Ilina, feciorii lui Gheorghi logofătul, fratele Oancii și al lui Pătrașco, în preț dreptu bani gata ughi 1000, dennaintea a tuturor boiariilor celor mari în divan, cu zapisul lor de vânzare și cu boiari mărturii iscăliți.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii un codru de locu den moșiia mănăstirii Sfeti Savii, ce să chiamă Grozăveștii de Jos după Colintina, însă stânjăni 200 în toate părțile, și în lungu și în latu. Pentru că, ajungând capul iazului pre această moșie și fiind tot pădure merée, pus-au răposatul Șarban vodă de o au curățit și s-au făcut iazul, de la care codru de locu Sfeti Sava nici un folos nu avea. Și după acéea, Șarban vodă au fostu făcut schimbu cu mănăstirea Sfeti Sava, de au dat acest codru de locu, iar răposatul Șarban vodă au dat mănăstirii Sfeti Savii un locu de patru prăvălii aici în București, care easte la Ulița cea Mare ce mărge spre bisérica Colții clucer în sus și easte den sus pre lângă Drăgan iuzbașa și pre din jos pre lângă jupâneasa Zmaranda a lui Lefter căpitanul de Vernești, în lungu stânjăni 28 și în latu stânjăni 6. Care și lui Șarban vodă i-au fost de cumpărătoare de la această jupâneasă Smarandă și de la feciorii ei dreptu taleri 60, ca să fie moșie pentru moșie. Și încă au făcut răposatul Șarban vodă prăvăliile și cu pimnița de suptu dânsale cu toate pre deplin, cu cheltuiala domni*ci* lui, ca să fie mănăstirii Sfeti Savii de întărire, iar domni*ci* lui și răposatilor părinți întru pomenire. Și întâmplându-să încă pă acea vréme aici și sfinția sa părintele chir Dositheu, patriarhul Sfântului Ierusalimului, a căruia și metoh Sfeti Sava easte și așa făcând acestu schimbu cu voia sfinți*ci* sale, au dat și cartea patriș*ci* lui de tocmeală și de așezământ.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii satul Cârstineștii dupe apa Colintinii ot sud Elhov, tot satul cu toți rumânii și cu tot venitul, den câmpu, den pădure, den apa Colintinii și den șăderea satului, du pretutindinilea, du preste tot hotarul, pre hotarăle cele bătrâne și pre sémne. Și rumânii încă să știe pre nume: Crăciun cu feciorii lui și Vladul cu feciorii lui și Dragomir cu feciorii lui și Ianachie cu feciorii lui și iar Crăciun cu feciorii lui și Bâra cu feciorii lui și Stoia cu feciorii lui și Florea snă Radului și Peico cu feciorii lui și Badea, fratele Florii cu feciorii lui și Bran cu feciorii lui și Dan cu feciorii lui și Voi cu feciorii lui și cu alți rumâni câți să vor mai afla den partea jupânésii Neagăi, fata lui Pătru postélnecul. Pentru că au cumpărat răposatul Șarban vodă de la jupâneasa Neacșa, a Radului căpitanul Dudescul și de la feciorii ei, Radul și Gheorghe și Hrizea și Andrei, feciorii Radului căpitan Dudescul, dreptu bani gata ughi 400, cu zăpis de la mâna lor de vânzare și cu boiari mari mărturii.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii satul Hereștii ot sud Elhov, tot satul, cu toți rumânii și cu tot venitul, den câmpu, den pădure, den apă și cu balta și din șăderea satului, du pretutindinilea, den hotar până în hotar, pre hotarele cele bătrâne și pre sémne și cu rumânii anume: Avram cu feciorii lui și Radoslav și Mihai și cu feciorii lor, Stepan croitoriul cu feciorii lui și Rădoslav cu feciorii lui i Mușat, brat Radoslav, cu feciorii lui și Dumitru cu feciorii lui și Donosie cu feciorii lui i Radul cu feciorii lui i Stoica cu feciorii lui i Badea cu frate-său Dragomir i Nistor și cu feciorii lor i Stoica cu frate-său Balica și cu feciorii lor i Coman cu feciorii lui i Sulga cu feciorii lui și cu alți rumâni câți să vor mai afla. Pentru că acestu sat Hereștii fostu-l-au cumpărat răposatul Șarban vodă încă den boierie, pă vréme ce au fostu spătar mare, de la jupâneasa Ilna Pârdeasca, dreptu bani gata ughi 366 pol, cu zăpisul ei de vânzare și cu boiari mărturii.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii satul Făureii ot sud Elhov, tot satul, cu tot hotarul și cu tot venitul, den câmpu, den apă, cu balta, den șăderea satului și du pretutindinilea, du preste tot hotarul, den hotar până în hotar, în lungu și în latu, cât să va alége. Pentru că l-au cumpărat răposatul Șarban vodă de la jupâneasa Caplea Buzeasca stânjăni 400, dreptu ughi 160 și de la Costandin cu frate-său Barbul, feciorii lui Matei postelnic Buzescul, stânjăni 800, drept ughi 320 și de la Fătul căpitanul cu frate-său Oprea căpitanul, feciorii Nicăi căpitanul, iar stânjăni 800, drept ughi 320 și iar de la dânsii stânjăni 200, dreptu ughi 66 pol și de la megiașii den Făurei, anume Radul cu frate-său Malușca și Tatul cu frate-său Nan și Vladul vătaful și Mușat și Paraschiva cu cumnată-său, Iane și cu alți megiași den Făurei, iar stânjăni 200, dreptu ughi 66 pol, însă moșie stearpă, făr de rumâni. Care să face toată ocina satului Făureii stânjăni 2400, care o au cumpărat tot cu bani gata, dreptu ughi 933 i bani 60, cu zăpise duple la mâinele lor de vânzare și cu boiari mărturii, vânzându ei tot de a lor bunăvoie.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii satul Făcăianii ot sud Ialomița, toată ocina jupânésii Voichiții și a surori-sa, jupânésii Maricăi de Ojogéni, cu câmpul, cu balta, cu tot venitul și den șăzutul satului, du pretutindinea, du preste tot hotarul. Pentru că această ocină fost-au a jupânésii Voichiții și a surori-sa, Maricăi, fiindu-le de zestre despre muma lor, jupâneasa Vlădaia, de au ținut cu bună pace. Iar dupe moartea jupânésii Voichiții, soru-sa Marica, ea au dat și au adaosu dentr-această ocină de la Făcăiani la această sfântă mănăstire Cotrăcénii stânjăni [...] pentru pomeana, iar stânjăni 1450 cumpăratu-i-au răposatul Șarban vodă de la jupâneasa Marica, stânjăni câte bani 66, cin taleri 725, vânzându ea de a ei bunăvoie, cu zăpisul ei de vânzare și cu boiari mărturii.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii satul Hârteștii ot sud Mușcel, tot satul, cu tot hotarul și cu toți rumânii câți să vor afla, cu tot venitul, den câmpu, den apă, cu vaduri de moară în râul Câmpulungului și den pădure și den șăderea satului, cu casele, cu pimnița

de piatră, cu livezile, cu pometurile, du pretutindinlea, du peste tot hotarul. Pentru că acest satu Hârteștii fost-au al jupânésii Despii, ce au fostu a lui Iane vistiariul și tot l-au ținut pre seama ei cu pace. Iară apoi, cându au fostu în zilele lui Antonie vodă, fiind atunci Șarban vodă spătar mare, iar jupâneasa Despa fiind ajunsă de bătrânéțe și neavând cine o căuta, fost-au căzut la Șarban vodă atunci în boierie, de o au căutat și o au miluit și o au mântuit și de multe nevoi. De care și ea, pentru binele și căutarea ce au avut de cătră Șarban vodă, cât și cu adésea de cheltuială îi trimitea, de nu-i lipsiia, deci și ea de a ei bunăvoie dat-au și au dăruit răposatului Șarban vodă acestu satu Hârtești, ca să-i fie ei de pomeană, dând toate cărțile și zapisele ce au avut de moștenirea acestui satu Hârteștii la mâna lui Șarban vodă. Iar apoi domniia lui l-au dat și l-au adaosu la această sfântă mănăstire, ca să-i fie de întărire și lor de pomenire.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii ocina în muntele Bucéciului de către apusul soarelui și sémnele aceștii moșii încă să se știe pre nume: den curmătură în dreptul locului până în râul Ursului și den râul Ursului în sus, cât ține vârful muntelui Bucéciului tot până în matca Ialomicioarii și de acolo pre matca Ialomicioarii în jos, în dreptul izvorului al curmăturii și de acolo, pre izvorul curmăturii în sus până iar în curmătură. Pentru că această ocină den muntele ce s-au zis, pre sémnele și pre hotară cum sânt zise, fost-au de moșie a boiarilor den Cocorăștii Caplii, despre moașa lor, jupâneasa Caplea, anume Matei căpitanul, feciorul lui Calotă căpitanul și Ghiorma, snă Hierii căpitanul, ipac Ghiorma, feciorul lui Calotă cel bătrân și cu nepoții lor i Gherghe cu frate-său Pătrașco den Câmpina și Mihalcea cu frate-său Iordachie, feciorii Neculii și cu nepotul lor Stroe. Aceștia toți dempreună fost-au mersu de a lor bunăvoie la răposatul Șarban vodă de au vândut aceasta moșie den muntele Bucéciului, dreptu bani gata ughi 200, cu zapis de la mâna lor de vânzare și boiari mari mărturii, însă afară den doao stâni, una ce să zice Cetul, alta a Gorgotii, care sântu date de moșii lor de pomeană.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii viile den dealul Țigăneștilor ot sud Mușcel și Râpa de Jos, cu casele, cu pimnița, cu slomnul, cu jgheabul, cu teascul și iar 8 răzoare de vie ce sântu în piscul lu Barzu i cu locul sterpu ce mERGE până în hotarul den vale și până în cursura văii și în jos alătura cu viile lui Dumitrașco logofăt și în satu, în Țigănești 3 stânjani dă délnițe în latu, iar în lungu, cât să va alége. Pentru că acéste vii și cu toate pre deplin, cum scriu mai sus, cumpăratu-le-au răposatul Șarban vodă de la Radul postélnicul, nepotul lui Stroe vornic de Golești, drept bani gata taleri 210, cu zapis de vânzare și cu boiari mărturii

Și iar să fie sfintii mănăstiri viile după Valea Vălénilor, în dealul Bărbăteștilor ot sud Dâmbovița și cu doao délnițe în satu, în Bărbătești și cu livezile în poalele viilor. Pentru că acéste vii fost-au ale lui Neagoe banul Săcuianul de cumpărătoare de la Udriște cămărașul și de la Costandin Tâncanul de Săténi și de la Radul i Stanislav de acolo. Iar după moartea lui, cumpăratu-le-au răposatul Șarban «vodă» de la gineri-său Bădica clucer de Bucșani și de la jupâneasa lui Bălașa, fata lui Neagoe banul, drept taleri 500. Care acești bani, den porunca domni<i>i lui, i-au dat Daniil episcopul den venitul sfintii mănăstiri la mâna Bădicăi clucer și a jupânésii lui Bălașăi, dând și zapisul lor de vânzare și cu mulți boiari mari mărturii.

Și iar au mai cumpărat răposatul Șarban vodă mănăstirii Sfeti Savii un locu de prăvălii de la jupâneasa Smaranda, însă stânjani 3, dreptu taleri 40. Care loc easte la Ulița cea Mare ce mERGE spre bisérica Colții clucer și easte pre lângă alte trei locuri de prăvălii ce le-au cumpărat răposatul Șarban vodă mai nainte iar de la jupâneasa Smaranda, însă stânjeni în lat 6, dreptu taleri 60, care să fac stânjeni 9 și banii taleri 100. Și pe acéste locuri de prăvălii făcut-au răposatul Șarban vodă pimniță și prăvălii și sântu acéste locuri den

locul lui Drăgan iuzbașa în jos, împotriva Mantii jocariul și să vecinește cu Dima slugériul. Și le-au dat răposatul Șerban vodă schimbu mănăstirii Sfetii Savii pentru un codru de locu de la Colentina, unde s-au făcut iazul, pentru care schimbu și tocmire scrie și mai sus. Și mergu aceste locuri în jos până în locul lui Petco abagiul, dând răposatul Șarban vodă toate zapisele cele vechi la mâna egumenului de la Sfeti Sava, ca să fie acestu locu de 4 prăvălii mănăstirii moșie stătătoare.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii toată ocina satului Negoștii ot sud Elhov, însă den hotarul Dințeștilor până în hotarul mănăstirii Negoieștilor stânjeni 150, den câmpu, den pădure, den apă și du pretutindinilea. Pentru că au cumpărat părintele Daniil episcopul, ce au fostu năstavnecu la această sfântă mănăstire, de la moșnénii satului Negoiești, pre nume Vișan i Andronie i Ion i Neagoe i Ban i Radul, cu bani den venitul sfintii mănăstiri, stânjănul po bani 50, cin taleri 56-33, cu zapis de la mâna moșnénilor de vânzare și cu boiari mărturii.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii niște rumâni den satu den Slănicul de Jos ot sud Mușcel, pre nume Radul, feciorul Radului și Gură Neagră cu feciorii lui și Radul, nepotul Radului și cu feciorii lui, Stancul, brat Radului și cu feciorii lui și Filip, brat Stancului și Vlaicul, nepotul Radului i Gura Neagră cu toți feciorii lui, însă numai capetele lor, făr de moșie. Pentru că acești rumâni fost-au ai lui Theodosie călugărul de la Aninoasa. Deci, vânzând el răposatului Șarban vodă satul Dințeștilor și cu 19 capete de rumâni, care i mai sus sântu numiți și fiindu fugiți, fost-au venit capete 7 și lipsind capete 12, dat-au acești rumâni den Slănicul de Jos, care scriu mai sus, ca să fie cap pentru cap. Și ceialalți den Dințești capete 12 când ar veni, iar să fie ai sfintii mănăstiri. Pentru că așa s-au fostu tocmît cu răposatul Șarban vodă, cu zapisul lui și cu boiari mărturii.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii satul Bucul dupre apa Ialomîții ot sud Ialomîța, însă toată partea jupânésii Stancăi, fata Lecăi pitariul den Vizurești ot sud Dâmbovița și a fii-său Pană, stânjâni de ocină 1159, den câmpu, den pădure, den apa Ialomîții și cu doao vaduri de moară, unul de cătră satul Bucul, altul de cătră Pupezéni și cu 22 de stânjâni de ocină den moșia Pupezénilor și den șădărea satului, du pretutindinilea, du peste tot hotarul, den hotar până în hotar, precum easte aleasă, hotărâtă, împietrită și den sus și den jos, care să fac stânjâni 1181. Pentru că au cumpărat răposatul Șarban vodă de la jupâneasa Stanca și de la fii-său Pană, stânjănul po bani 100, cin taleri 886, iar ughi 591, care i-au luat denaintea tuturor boiariilor celor mari, cu zapisele lor de vânzare și cu boiari mărturii.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii ocină tot într-acestu satu Bucul, toată partea jupânésii Ancuții, fata jupânésii Stancăi, câtă au avut de zestre de la mumă-sa Stanca și de la frate-său Pană, însă stânjâni 500, den câmpu, den pădure, den apă, den șădărea satului, du pretutindinilea, du preste tot hotarul, care easte tot într-acestu hotar. Pentru că au cumpărat răposatul Șarban vodă de la jupâneasa Ancuța și de la bărbatul ei, Danciul, feciorul Colții clucer Doicescul, stânjănul câte bani 100, cin taleri 375, iar ughi 250, cu zapise de la mâinele lor și cu boiari mari mărturii. Care să face toată ocina Bucului, precum și mai sus s-au zis, cât și cu cea de la Pupezéni stânjâni 1681, câte bani 100, cin taleri 1261, iar ughi 841 pol.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii ocină în satul Bucul de Sus, ce să zice Bucul Bătrân, toată partea lui Vintilă, feciorul lui Nedelco și a feciorilor lui, Radul i Mihălcea, de preste tot satul, în lungu și în latu stânjâni 180, den câmpu, den pădure, den apă și den șădărea satului, du pretutindinilea, de preste tot hotarul. Pentru că au cumpărat răposatul Șarban vodă de la Vintilă și de la feciorii lui stânjănul câte bani 100, care fac taleri 135, cu zapis de la mâna lor de vânzare și cu boiari mărturii. Și merge lungul aceștii

moșii den hotar până în hotar, precum merge și cealaltă ocină a satului Bucul de Sus.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii ocină iar într-acestu satu Bucul de Sus toată partea popii lui Dumitru și a fie-sa Stancăi, nepoata lui Vintilă, du preste totu satul stânjâni 120, den câmpu, den pădure, den apă, den șădărea satului, de pretutindinilea, du priste tot hotarul. Pentru că au cumpărat răposatul Șărban vodă de la Stanca, fata popii lu Dumitru, stânjânul câte bani 100, care fac taleri 90, cu zapis de la mâna ei de vânzare.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii ocină iar într-acestu satu Bucul de Sus, den partea lui Stan Răul și a fii-său Neculii stânjâni 40, den câmpu, den pădure, den apă și du preste tot hotarul. Pentru că au cumpărat răposatul Șărban vodă de la Necula, snă Stan Răul, stânjânul câte bani 100, care fac taleri 30, cu zapis de la mâna lui de vânzare și cu mărturii.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii satul Mătăseshii după Ialomița, tot satul, cu tot hotarul și cu tot venitul, însă toată partea lui Ianachie iuzbașa Mătăsescul și a nepotu-său, lui Dumitru și a Neagăi, făméia lui Vladimir logofăt și a surori-sa Vlădaii, fetele lui Andimir den Mătăseshi, stânjâni 1200, den câmpu, den pădure, den apa Ialomiții, den șădărea satului și du pretutindinilea, du peste tot hotarul, den hotar până în hotar, precum easte aleasă, hotărâtă, împietrită și den sus și den jos. Pentru că au cumpărat răposatul Șărban vodă de la Ianachie iuzbașa Mătăsescul și de la nepotu-său Dumitru și de la Neaga, făméia lui Vladimir logofăt și de la sora ei Vlădaia, fetele lui Andimir den Mătăseshi, stânjânul câte bani 100, care să fac peste tot taleri 900, cu zapise de pre la mâinile lor de vânzare și cu boiari mari mărturii iscăliți în zapise.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii satul Boleasca dupre apa Dâmboviții, ot sud Elhov, toată partea lui Statie vistiariul, den câmpu, den pădure, den apă și cu morile și den șădărea satului, cu casele, cu vii, cu livezile și cu pometurile, du pretutindinilea, du preste tot hotarul, vericât să va alége. Pentru că o au cumpărat răposatul Șărban vodă de la Statie biv vel vistiari, dreptu bani gata taleri 500, cu zapis de la mâna lui de vânzare și cu boiari mărturii iscăliți în zapis. Care această moșie Boleasca i-au fostu și lui Statie vistiariul de cumpărătoare de la Paraschiva Bolișteanul. Deci, știind că după ce o va cumpăra răposatul Șărban vodă această moșie, o va da și o va adăogi la această sfântă mănăstire și pentru aceăa mai multu s-au îndemnat de o vândut, fără de nici o silă, ca să-i fie și lui pomeană.

Și iar să fie sfintii mănăstiri ocina ce să chiamă Tămăduiasca, care easte pre den sus alătura cu hotarul Boleascăi, stânjâni 1500, cât au fostu toată partea lui Matei clucer Ciorogârleanul, den câmpu, den pădure, cu vad de moară în apa Dâmboviții și den șădărea satului, du pretutindinilea, de peste tot hotarul. Pentru că au cumpărat răposatul Șărban vodă de la Matei clucer stânjânul câte bani 66, care fac taleri 750, cu zapis de la mâna lui de vânzare și cu boiari mărturii.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii ocină în Pupezéni ot sud Ialomița, toată partea lui Tudor iuzbașa de Bucu, den moșia ce easte aleasă stânjâni 40, den câmpu, den pădure, den apă și du priste tot hotarul. Pentru că au cumpărat răposatul Șărban vodă de la Tudor iuzbașa stânjânul po bani 66, cin taleri 20, cu zapis de la mâna lui de vânzare și cu mărturii, care și lui i-au fostu de cumpărătoare de la socru-său, Stanciul vătaful și de la frate-său, Gherghe de«n» Pisculești.

Și iară să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii 6 suflete de țigani, anume Drăgan țiganul și cu mumă-sa Mușa și cu frate-său Prodea i Ilina țiganca cu fiiu-său Ion și Anca țiganca. Pentru că i-au cumpărat răposatul Șărban vodă de la Chirca biv vel logofăt Rudeanul de«n» Curtișoară și de la fii-său, Diicul stolnecul, pre bani gata taleri 150, cu zapisul lor de vânzare și cu boiari mărturii. Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii 2 salașă de țigani, pre nume Iancul, cu țiganca lui Mariia și un copil pre nume Barbul și Ion, fratele Iancului, cu

țigancă lui Anca și cu doao fete, Gherghina i Dumitra. Pentru că au cumpărat răposatul Șarban vodă dă la Barbul comis Filișanul, dreptu bani gata taleri 200, cu zăpis de la mâna lui de vânzare și cu mărturie.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii 3 sălaşă de țigani, anume Neacșul țiganul cu țigancă lui Stoica și cu doi feciori ai lor, Stancul și Preda și o fată a lor, anume Toda și Tudor țiganul cu țigancă lui Mariia și Coman țiganul cu țigancă lui Despa și cu o fată, anume Voica și Dume țiganul cu țigancă lui Sora și cu doao fete, pre nume Vlădae i Gherghina și Dima țiganul. Pentru că au cumpărat răposatul Șarban vodă de la Ion i Necula, feciorii lui Duminecă căpitanul den Lipiia ot sud Argeș, dreptu bani gata taleri 350, cu zăpisul lor de vânzare și cu boiari mărturie.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii 4 sălaşă de țigani, pre nume Stoica țiganul cu țigancă lui Rada și cu doi feciori, anume Mircea i Neacșul și cu doao fete, Neaga i Armeanca și cu o soră a lui, anume Dragolea și Preda țiganul cu țigancă lui Ioana și cu doi copii, anume Stepcea i Marin și cu o fată a lor, Cărstina și Ion țiganul cu țigancă lui Gherghina și cu doao fete, anume Stancea i Dobra i Dan țiganul cu țigancă lui Anca și un copil al lor, Nedelco și cu trei fete, anume Grozava i Sora i Drăgana. Pentru că au cumpărat răposatul Șarban vodă acéste 4 sălaşă de țigani de la Tudor șătrariul de«n» Greci și de la feciorii lui, dreptu bani gata taleri 550, cu zăpis de vânzare și cu boiari mărturie.

Și iar să fie sfintii mănăstiri un sălaşu de țigani, anume Ion țiganul cu țigancă lui Calea și cu un copil, anume Radul și cu o fată pre nume [...]¹. Pentru că au cumpărat răposatul Șarban vodă de la Tănăsie armașul Sărăcinescul drept taleri 100, cu zăpis de la mâna lui de vânzare și cu mărturie. Care pentru acești țigani toți câți scriu mai sus, fost-au făcutu răposatul Șarban vodă ispravnicu, adecă cumpărătoriu de acești țigani ai sfintii mănăstiri, pe Radul comisul Știrbéli, de au cumpărat de la acești vânzători ce mai sus sântu numiți, tot cu bani ai domni«i»i lui, precum dovedescu și zăpisele lui, cât și ale vânzătorilor, ce le-au dat la mâna pomenitului Șarban vodă, încă de când au fost cursul anilor leat 7188. Și răposatul Șarban vodă le-au datu la această sfânta mănăstire, ca să fie de moștenire.

Și iar să fie sfintii mănăstiri niște țigani, anume Dumitru țiganul Colțatul, feciorul lui Neagoe, cu țigancă lui Vișa și cu doao fete, Neaga i Anghelina și Puiul țiganul cu țigancă lui Marga și cu un copil al lui, Lupul și cu doao fete, Magdalina i Paraschiva și Dumitru țiganul Căcoșu cu țigancă lui Brândușa și cu fie-sa Mariia și Dumitru țiganul Burlan cu țigancă lui Catrina și cu trei copii, Radul i Conceac i Oprea și cu o copilă, anume Stana și Lupa țigancă, fata lui Stan țiganul și cu doi feciori ai ei, pre nume Barbul și Necula și Stanca țigancă, fata lui Bobe țiganul și cu o fată a ei, Velica și cu un copil, Marin și Badea țigancă, fata lui Anghel și cu un copil, anume Stamatie și Mariia țigancă, fata Oprii și Pătru țiganul, snă Bobii și Ion țiganul, snă Ianoș, care să face cumpărătoarea de atunci capete 29. Pentru că i-au cumpărat răposatul Șarban vodă de la Preda, feciorul Curuii clucerul de«n» Ciovârmoșani ot sud Mehedinți, însă capul de țigan po taleri 20, care fac taleri 580 și cu zăpisul lui de vânzare, cât și cu boiari mărturie iscăliți în zăpis.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii un țigan pre nume Stan, feciorul lui Dobre, care ține o țigancă a mănăstirii. Pentru că au cumpărat părintele Partenie, ce au fostu egumen la această sfântă mănăstire, de la Luca monah, ce s-au chiebat pre mirenle Lupul vornecul den Găleşăști, ot sud Vlașca, cu bani den venitul mănăstirii, dreptu taleri 20, cu zăpis de la mâna lui de vânzare și cu boiari mărturie.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii de să aibă a luarea den toată vama de la orașul Flocii a treia parte, însă să ia sfânta mănăstire den tot venitul vămii ce are acolo al treilea ban și den trei pești un pște și den judecăți și den gloabe tot al treilea ban, dupe cum sântu obiceiute rânduialele vămii. Iară vameșii cei ce ar cumpăra vama de la domnie să

n-aibă nici o treabă cu a treia parte, ce easte partea mănăstirii. Așijderea și pentru dările și cheltuiialele ce are vama de la domnie, de dau vameșii peste an, cai domnești și împrumute, au măcar și alte ce ar mai fi, de acélea de toate să aibă sfânta mănăstire odihnă și bună pace și nimic să nu să ia den partea și den venitul mănăstirii, măcar cât un ban. Pentru că acélea ce easte partea mănăstirii, după ce au dat răposatul Șarban vodă acéste dani, s-au scos și den vistiirile pre cât au făcut partea mănăstirii pre al treilea ban, care n-au rămas asupra vameșilor nici un ban a da ei den cât easte partea mănăstirii, pentru că s-au scos deplin. Așijderea și domnia mea încă am întărit daniia aceasta ce mai sus easte zisă, ca tot să aibă a luarea sfânta mănăstire al treilea ban den toate pre deplin, precum au luat și până acum, să fie sfintii mănăstiri de întărire, cât și domni*i* mele întru pomenire.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii tot vinăriciul ce au fostu domnescu în dealul Țigăneștilor și al Vițicheștilor, ce s-au ținut de dealul Piteștilor, să aibă a luarea sfânta mănăstire acestu vinărici dentr-acéste doao dealuri de la tot omul den zéce védre de vin o vadră, cu părpărul și cu pocloanele după obicéiu, însă de la cei ce dau vinărici domnescu. Iar vinăricerii den dealul Piteștilor să n-aibă nici o treabă măcar oricine ar fi. Precum au dat și au adaosu răposatul Șarban vodă la această sfântă mănăstire, așijderea și domnia mea încă am întărit daniia, ca să fie sfintii mănăstiri stătătoare.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii ca să aibă a luarea sare bolovani 400 de la ocna ce să numéște Telega în toți anii, însă la vréme în postul lui Sfeti Petre. Și să aibă a o rădica de la gura ocnei fără dă nici o opreală, ca să o ducă părinții călugări unde le va fi voia sau măcar ori la ce vad să o treacă, să o vânză, măcar și aici în târgu, în București, tot fără de vamă și fără de ghiombruc și de cheltuiala roatii, măcar și de alte cheltuiiale ce ar mai avea sarea, de toate să aibă bună pace de cătră toți vameșii, la nimic val sau băntuială să nu-i puie. Pentru că și daniia aceasta de sare fiind dată de răposatul Șarban vodă, domnia mea încă am întărit daniia aceasta, ca să aibă a o lua în toți anii precum au luat și până acum această sumă de bolovani ce sântu mai sus ziși, ca să fie sfintii mănăstiri de întărire.

Și iar să fie sfiintii mănăstiri Cotrăcénii toată balta de la satul Pietrile ot sud Vlașca, însă den toată balta cât au fostu partea domnească să aibă a luarea sfânta mănăstire vamă dentr-această baltă de la tot omul pre deplin, precum au luat și stolnicii domnești de la Greaca. Și să aibă a vâna într-această baltă ispravnecul care va fi pus de egumenul ce va fi la sfânta mănăstire, cu năvodarii care ar fi cu știrea lui. Iar stolnicii cei ce vor fi la Greaca nimic să n-aibă a să amesteca, nici a vâna într-această baltă, nici să ia vamă. Pentru că ce au fostu venitul domni*i* dentr-această baltă răposatul Șarban vodă au dat și au adaosu la aceasta sfântă mănăstire și cu venitul acestii bălți. Într-acéa și domnia mea încă am întărit daniia aceasta după tocmela cum scrie mai sus, să fie sfintii mănăstiri de întărire și de ajutoriu.

Și iar să fie sfintii mănăstiri tot vinăriciul ce au fostu domnescu de la acestu satul Pietrile, cât au fostu partea domnească de au luat vinăricerii den dealul Bucureștilor, să aibă a luarea sfânta mănăstire vinăriciul de la tot omul den zéce védre o vadră, cu părpărul și cu pocloanele, după cum s-au luat după obicéi. Iară vinăricerii cei ce ar fi în dealul Bucureștilor, ei să n-aibă nici o treabă.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii satul acesta ce să cheamă Pietrile slobozie și să fie în pace oamenii și iertați dă bir măruntu de lună, de talere, de semărie, de miere cu ceară, de găleată și de fân, de dijma de stupi și de rămători, de oierit, de vinărici domnescu, de împrumute de galbeni și să aibă pace și de către vameșii de la Greaca, ca să nu le ia vamă den péștele cât ar vâna în cât va ținea moșiia satului Pietrile, nici den partea ce au fostu domnească, nici den alte, den nimic, nici un val și nici o băntuială să n-aibă și de cătră dijmarii, vinăricerii, oiarii, precum și mai sus s-au zis. Și de fumărie și de măgerie și

de cătră banii de margine și de către bănișorii de județ, de cai de olacu, de podvoade, de mertice, de conace, de lucru domnescu, de scânduri de lémne, de opăcinași, de oaie seacă, de sulgiu, de zaharéle, de sataralele ce să pun pre siliști, de sursaturi, de navlonuri, de birul haraciului, de cară de oaste, de cai domnești și împărătești, de birul tutunării și de toate dăjdile și orânduialele câte vor ieși preste an în țara domni<i>i méle nici un val și nici o băntuială de cătră nimini să n-aibă. Așijderea și alți oameni striini care ar veni de peste Dunăre, au dentr-alte părți, sârbi, greci, arbănași, moldovéni, unguréni, oameni făr de bir și făr de gâlceavă și s-ar așăza într-acestu sat ce easte sloboziia sfintii mănăstiri și aceia încă să fie în pace și iertați de toate câte scriu mai sus. Numai rumânii boierești, au alți oameni den țară cu dajde să nu să priimească.

Iar den dările ce sântu să să dea la domnie, câte sânt mai sus numite, dentr-acelea den toate să aibă a darea satul Pietrile, sloboziia mănăstirii, tot la sfânta mănăstire, însă dijmăritul, oieritul, vinăriciul, găleata și fânul, precum să vor putea tocmi cu părintele egumenul care va fi nastavnecu sfintii mănăstiri. Iar de cătră dijmarii i oiarii i vinăricerii care ar cumpăra acéste slujbe de la domnie, de către aceia să aibă bună pace, cât și de altele de toate, precum scriu mai sus tot pre nume. Așijderea și pentru judecăți, nimini să n-aibă treabă a întra într-acestu satu Pietrile nici cu o judecată, nici vornecu, nici stolnicii de la Greaca, nici banii de margine, nici bănișorii de județ, nici protopopi, nici altu nimenilea nici cu o judecată să n-aibă a-i judeca, au a-i prăda, făr decât numai părintele egumenul care va fi năstavnecu sfintii mănăstiri. Și ispravnecul care să va pune acolo la acestu satu Pietrile de egumenul ce va fi, acela să-i judece și să-i împace și care va fi de vină, să-i facă certare, fieștecăruia după a lui vină. Iar care s-ar adevăra hoți înfățișați sau ucigași de oameni, pre unii ca aceia să-i trimiță la curte, ca să-i judece domniia.

Pentru că acéste mile de la acestu satu Pietrile, ce easte sloboziia sfintii mănăstiri, fiind date și miluite de răposatul Șarban vodă la această sfântă mănăstire a domni<i>i lui ce să numește Cotrăcénii, domniia mea încă am întărit mila și daniia aceasta a sfintii mănăstiri pre tocmeala, cu toate pre deplin cum mai sus toate pre rând numite sântu, ca să fie sfintii mănăstiri de ajutoriu și de întărire.

Și iar să fie sfintii mănăstiri Cotrăcénii tot vinăriciul den dealul Bucureștilor cât au fostu partea domnească. Ca să aibă a luarea părinții călugări de la această sfântă mănăstire den an în an tot vinăriciul domnescu de la cei ce vor avea vii într-acestu deal, den zéce védre o vadră, cu pârparul, cu pocloanele de nume după obicei, însă de la cei ce dau vinărici domnescu den drumul Giurgiului până în viile mănăstirii Radului Vodă, precum au dat și au miluit răposatul Șarban vodă cu hrisovul domni<i>i lui iscălit. Și după danie au luat părinții călugări acestu vinărici câțiva ani.

Iară cându au fostu în zilele răposatului Constandin vodă Băsărab Brâncoveanul, sculatu-se-au preoții, dascălii, grămăticii de la bisérica ce easte în curtea domnească în București, cu pără și cu gâlceavă pentru acest vinărici. Și au fostu mersu de s-au întrebat de față în divan înaintea răposatului Constantin vodă Brâncoveanul cu Parthenie, ce au fostu egumenu și cu alalți părinți călugări de la această sfântă mănăstire. Și așa au fostu zis preoții și dascălii cum că acestu vinărici den dealul Bucureștilor, cât și cu cėlélalte dealuri de la baltă au fostu date mai denainte vréme sfintii bisérico domnești, ca să ia ei dentr-acestu vinărici pre an câte ughi 200, pentru venitul unor mori ce au avut bisérica în apa Dâmboviții, den sus de curtea domnească, împotriva pușcării cei vechi. Și pentru marea înecătură și stricăciune ce făcea grădinii domnești și încă și surpare malului sfintii Mitropolii, răposatul Duca vodă au fostu pus de au tăiat morile den temei și pentru venitul lor, cum ca să nu fie preoții, dascălii lipsiți și întru păgubire, domniia lui așa au fost socotit, împreună și cu boiarii cei mari ai divanului, de au fostu dat acestu vinărici de<n> dealul

Bucureștilor și cu cel de la baltă, însă partea domnească, ca să ia preoții suma de banii ce s-au zis mai sus. Și iar au fostu mai zis preoții cum că de vrême ce au dat și au închinat răposatul Șarban vodă la sfânta mănăstire vinăriciul den dealul Bucureștilor, nu li să împlinescu suma de bani numai de la baltă. Iară părinții călugări ei așa au fost zis înaintea răposatului Constandin vodă cum că de când au dat și au închinat răposatul Șarban vodă acestu vinărici la sfânta mănăstire sântu [...] ani și tot au luat sfânta mănăstire acestu vinărici fără de nici o gâlceavă de cătră niminelea.

Într-acéea domniia sa răposatul Constandin vodă, vrând ca să dovedească dreptatea și cum ca să nu să facă vreo lipsă nici la o parte, nici la alta, au fostu judecat cum să aibă a merge den părinții călugări împreună cu preoții când va fi la vrêmea, ca să scrie tot vinăriciul cât să va afla la baltă cu seamă bună, ca să să vază câtă sumă de bani vor ieși den vinăriciul bălții, cât au fostu partea domnească. Și așa dupe porunca domni*ei* sale, cându au fostu la vrêmea vinăriciului, mers-au dempreună acolo la baltă de au scris tot ce au fostu să să ia vinărici și făcându-li-se socoteală, li s-au plinit toți banii preoților den vinăriciul bălții, ughi 200, cât le easte să ia. Deci, domniia sa au fostu socotit dempreună cu cinstitul și cu preasfințitul răposat părintele nostru chir Theodosie, mitropolitul țării și cu toți cinstiții dregătorii boiarii divanului domni*ei* sale, ca să nu fie preoții și grămăticii lipsiți de rânduiala banilor ce au avut, nici să strice pomana răposatului Șarban vodă ce au făcut-o la sfânta mănăstire Cotrăceni, nici ca să mai fie gâlceavă întru dânșii, ci așa au fostu socotit domniia sa și au făcut așezământul, ca să aibă a luarea sfânta mănăstire Cotrăceni vinăriciul den dealul Bucureștilor pre deplin de la cei ce sântu de datu, cu pârparul și cu pocloanele pre seama sfintii mănăstiri, precum au dat și au miluit răposatul Șarban vodă cu hrisovul domni*ei* lui iscălit, cu bună pace de către preoții și dascalii, cât și grămăticii de la biserică domnească, ca să-i fie sfintii mănăstiri de ajutoriu și stătătoriu în véci. Și părinții preoții încă să aibă a luarea tot vinăriciul ce să află la baltă, cât au fostu partea domnească, mai mult altă gâlceavă întru dânșii să nu mai fie.

Pentru că acéste moșii, sate, rumâni, vii, mori, țigani și alalte toate câte să află scrise într-acestu hrisov al domni*ei* méle, cumpăratu-le-au răposatul Șarban vodă tot pre bani gata de la unii și de la alții, care mai sus numiți sântu, vânzându și ei de a lor bunăvoie, fără de nici o silă, luându-și fieștecarele toți banii gata și deplin, precum și zapisele de vânzare ale lor dovedescu, întărite tot cu boiari mari mărturii iscăliți. Și după ce le-au cumpărat, datu-le-au și le-au închinat pomenitul Șarban vodă la această sfântă mănăstire a domni*ei* lui și pre lângă acélea, o au mai adaosu și cu alte mile ce sântu mai sus zise, (adecă) den céle ce au fostu veniturile domni*ei*, întru slava și mulțumita lui Dumnezeu, precum am văzut domniia mea și hrisovul răposatului Șarban vodă Cantacuzino și hrisovul răposatului Costandin vodă Băsărab Brâncoveanu și hrisovul răposatului Ștefan vodă Cantacuzino și hrisovul lui Neculae vodă, întărite unul duple altul încă și cu mare blestem pentru așazarea aceștii sfinte mănăstiri, cât și toate zapisele acelor vânzători toate la mâna părintelui [...] egumenul, ce să află acum nastavnecu la această sfântă mănăstire.

Drept acéea, și domniia mea încă dentru toată voia inimii domni*ei* méle am înnoit și am întărit acéste mile și danii ce sânt mai sus numite și cu acestu cinstit hrisov al domni*ei* méle, ca să aibă a ținerea și a stăpâni sfânta mănăstire Cotrăceni toate pre deplin și cu toate veniturile ce sânt zise și den partea domni*ei*, a le lua sfânta mănăstire precum au luat și până acum, ca să fie sfintelor mănăstiri, însă lavrelor de la Sfetagora de ajutor și de întărire, iar răposatului Șarban vodă Cantacuzino și pomeniților părinților domni*ei* lui și noao vécinică pomenire.

Într-acéea și glasul nostru cel de rugăminte, cu tot de-adinsul pohtim, o credincioșilor pravoslavnici domni, ca ori fieștecarele dentru aleșii de Dumnezeu

blagocestivi ar ajunge în vremea stăpânirii sale, (adecă) în urma domni<i>i noastre domnindu și stăpânind scaunul acesta al aceștii Țări Rumânești, au să fie den neamul nostru, au măcară și den striini, tot să aibă a înnoi și a întări acestu hrisov al domni<i>i noastre pre toceala și așezământul acestor mile și dani ce scriu mai sus. Ci așa urmați pohta noastră, precum și noi am priimit de am întărit urmarea acestor răposai și pravoslavnici domni ce scriu mai sus, ca și ale domni<i>i lui mile și dani încă să fie stătătoare, neclătite și în seamă ținute, întru care și Atotțiitoriu Dumnezeu, ce easte în Troiță slăvit, pre acela domnu să-l cinstească și să-l miluiască întru a sa domnie cu lină pace și în cela veacu ce va să vie, la răpaosul vécinicu sufletul lui să-i fie.

Și am întărit hrisovul acesta cu tot sfatul și credincioșii boiarii cei mari ai divanului domni<i>i mele, pan Iordachie Crețulescul vel dvornec i pan Manolachie Lambrino vel logofăt i pan Costandin Dudescul vel spătar i pan Grigorie Greceanul vel vistiari i pan Barbul Merișanul vel clucer i pan Manolachie vel postelnic i pan Costandin Năsturel vel păharnic i pan Matei Fărcășanul vel stolnic i pan Costandin Brâncoveanul vel comis i pan Mihai Bărbătescul vel sârdar i pan Iordache vel slugér i pan Grigorie Filipescul vel pitar. Și ispravnecu, Costandin Crețulescul vtori logofăt.

Și s-au scris hrisovul acesta în anul dentâi al domnii domni<i>i méle, aici în orașul scaunului domni<i>i méle, în București, de Anghelachie logofețelul za divan ot Târgoviște, fiind cursul anilor de la Adam până acum 7239, iar de la nașterea Domnului și Mântuitoriului nostru Iisus Hristos, 1731, mai 24 de zile.

Іw Мнѣхъ воеводъ, Божію милостію господинь

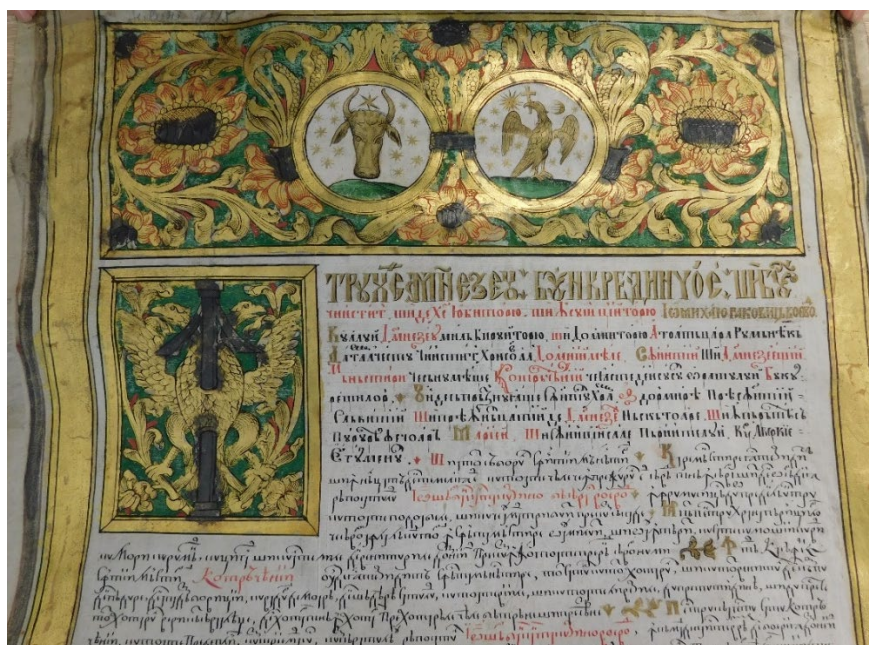
Иw Мнѣхъ воевода <m.p>

Manolache Lambrino vel logofăt прочт <m.p>

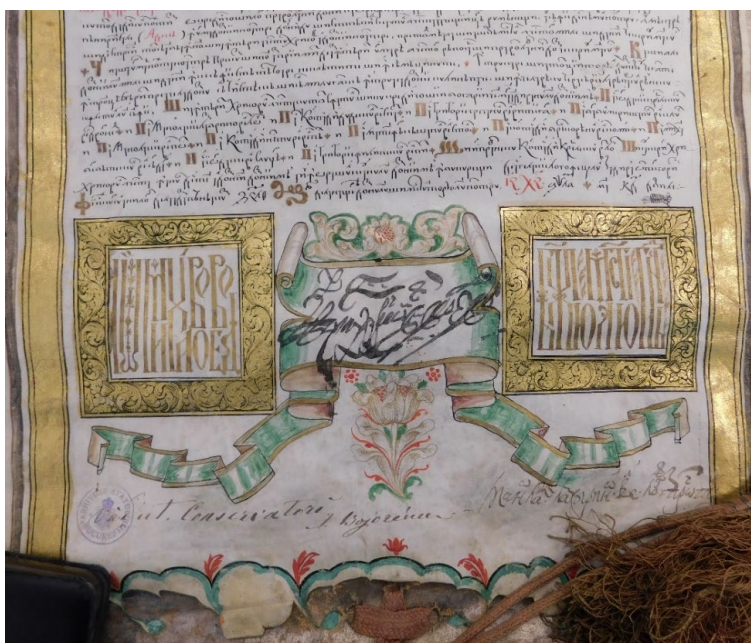
ANIC, **Suluri**, nr. 15; original românesc, pergament, semnătura autografă a domnului în cartuș încadrat de motive florale, sigiliul domnesc atârnat, turnat în ceară roșie, în casetă metalică, semnătura autografă a marelui logofăt, titlul domnului scris cu aur lichid, inițiala ornată cu vulturul bicefal; în frontispiciu sunt reprezentate stemele Moldovei și Țării Românești, plasate într-un chenar decorat cu ample motive florale, culoarea predominantă fiind cea aurie.

¹ Loc alb în text.

² Ghioca în loc de Goga.

ANIC, Suluri, nr. 15 (detaliu)

ANIC, Suluri, nr. 15 (detaliu)

ABREVIERI

<i>AARMSI</i>	= Analele Academiei Române, Memoriile Secțiunii Istorice
<i>AARMSL</i>	= Analele Academiei Române, Memoriile Secțiunii Literare
<i>AARPAD</i>	= „Analele Academiei Române”, seria II, București, 1879-1916
<i>AA.SS.</i>	= <i>Acta Sanctorum</i> , ed. Bollandisti, III ^a ediție, Parigi 1863-1870
<i>AB</i>	= Arhivele Basarabiei
<i>ACNSAS</i>	= Arhivele Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității
<i>AE</i>	= L'Année Epigraphique, Paris
<i>AIR</i>	= Arhiva Istorică a României
<i>AIAC</i>	= Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj
<i>AIIAI</i>	= Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”, Iași
<i>AIIC</i>	= Anuarul Institutului de Istorie Cluj
<i>AIINC</i>	= Anuarul Institutului de Istorie Națională, Cluj
<i>AIIX</i>	= Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol”, Iași
<i>ALIL</i>	= Anuarul de Lingvistică și Istorie Literară, Iași
<i>ALMA</i>	= <i>Archivum Latinitatis Medii Aevi</i> . Genève.
<i>AM</i>	= Arheologia Moldovei, Iași
<i>AMAE</i>	= Arhiva Ministerului Afacerilor Externe
<i>AmAnthr</i>	= American Anthropologist, New Series, Published by Wiley on behalf of the American Anthropological Association
<i>AMM</i>	= Acta Moldaviae Meridionalis, Vaslui
<i>AMMB</i>	= Arhiva Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași
<i>AMN</i>	= Acta Musei Napocensis
<i>AMR</i>	= Arhivele Militare Române
<i>AMS</i>	= Anuarul Muzeului din Suceava
<i>ANB</i>	= Arhivele Naționale, București
<i>ANC</i>	= Arhivele Naționale. Serviciul Județean Cluj
<i>ANSMB</i>	= Arhivele Naționale. Serviciul Municipiului București
<i>ANG</i>	= Arhivele Naționale. Serviciul Județean Galați
<i>ANI</i>	= Arhivele Naționale, Iași
<i>ANIC</i>	= Arhivele Naționale Istorice Centrale
<i>ANR-Cluj</i>	= Arhivele Naționale, Cluj-Napoca
<i>ANR-Sibiu</i>	= Arhivele Naționale, Sibiu
<i>ANRM</i>	= Arhivele Naționale ale Republicii Moldova, Chișinău
<i>ANRW</i>	= Aufstieg und Niedergang der römischen Welt, Berlin-New York
<i>ANSMB</i>	= Arhivele Naționale. Serviciul Municipiului București
<i>ANV</i>	= Arhivele Naționale, Vaslui
<i>AO</i>	= Arhivele Olteniei
<i>AP</i>	= Analele Putnei
<i>APH</i>	= Acta Poloniae Historica, Varșovia
<i>AqLeg</i>	= <i>Aquila Legionis. Cuadernos de Estudios sobre el Ejército Romano</i> , Salamanca
<i>AR</i>	= Arhiva Românească
<i>ArchM</i>	= Archiva Moldaviae, Iași
<i>ArhGen</i>	= Arhiva Genealogică
„Arhiva”	= „Arhiva”. Organul Societății Științifice și Literare, Iași
<i>ArhMold</i>	= Arheologia Moldovei

ASRR	= Arhiva Societății Române de Radiodifuziune
AȘUI	= Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
ATS	= Ancient Textile Series, Oxbow Books, Oxford și Oakville
AUAIC	= Arhiva Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
AUB	= Analele Universității „București”
BA	= <i>Biblioteca Ambrosiana</i> , Roma, Città Nuova Editrice
BAR	= Biblioteca Academiei Române
BArchB	= Bundesarchiv Berlin
BAR int. ser.	= British Archaeological Reports, International Series
BBRF	= Buletinul Bibliotecii Române din Freiburg
BCIR	= Buletinul Comisiei Istorice a României
BCMI	= Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice
BCU-Iași	= Biblioteca Centrală Universitară, Iași
BE	= Bulletin Epigraphique
BF	= Byzantinische Forschungen, Amsterdam
BJ	= Bonner Jahrbücher, Bonn
BMI	= Buletinul Monumentelor Istorice
BMIM	= București. Materiale de istorie și muzeografie
BNB	= Biblioteca Națională București
BNJ	= Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher
BOR	= Biserica Ortodoxă Română
BS	= Balkan Studies
BSNR	= Buletinul Societății Numismatice Române
ByzSlav	= Byzantinoslavica
CA	= Cercetări arheologice
CAI	= Caiete de Antropologie Istorică
CartNova	= <i>La ciudad de Carthago Nova 3: La documentación epigráfica</i> , Murcia
CB	= Cahiers balkaniques
CBI	= <i>Der römische Weihebezirk von Osterburken. Corpus des griechischen und lateinischer Beneficiärer – Inschriften des Römischen Reiches</i> , Stuttgart
CC	= Codrul Cosminului, Suceava (ambele serii)
CCAR	= Cronica cercetărilor arheologice din România, CIMEC, București
CCh	= <i>Corpus Christianorum</i> , Turnhout
CChSG	= <i>Corpus Christianorum. Series Graeca</i>
CCSL	= <i>Corpus Christianorum Series Latina</i> , Turnhout, Brepols
CDM	= <i>Catalogul documentelor moldovenești din Arhivele Centrale de Stat</i> , București, vol. I-V; supl. I.
CDȚR	= <i>Catalogul documentelor Țării Românești din Arhivele Statului</i> , București, vol. II-VIII, 1974-2006
Chiron	= Chiron: Mitteilungen der Kommission für Alte Geschichte und Epigraphik des Deutschen Archäologischen Instituts, 1971
CI	= Cercetări istorice (ambele serii)
CIL	= <i>Corpus Inscriptionum Latinarum</i> , Berlin
CL	= Cercetări literare
CLRE	= <i>Consuls of the Later Roman Empire</i> , eds. R. S. Bagnall, A. Cameron, S. R. Schwartz, K. A. Worp, Atlanta, 1987
CN	= Cercetări Numismatice
CNA	= Cronica Numismatică și Arheologică, București
CSCO	= <i>Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium</i> , Louvain
CSEA	= <i>Corpus Scriptorum Ecclesiae Aquileiensis</i> , Roma, Città Nuova Editrice
CSEL	= <i>Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum</i> , Wien, De Gruyter
CSPAMI	= Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Centrale, Pitești
CT	= Columna lui Traian, București

<i>CTh</i>	= <i>Codex Theodosianus</i> . Theodosiani, Libri XVI cum constitutionibus Sirmondianis, I, edidit adsumpto apparatu P. Kruegeri, Th. Mommsen, Hildesheim, 1970-1971
<i>Cv.L</i>	= Convorbiri literare (ambele serii)
„ <i>Dacia</i> ”, <i>N.S.</i>	= Dacia. Nouvelle Série, Revue d'archéologie et d'histoire ancienne, București
<i>DGAS</i>	= Direcția Generală a Arhivelor Statului
<i>DI</i>	= Diplomatarium Italicum
<i>DIR</i>	= <i>Documente privind istoria României</i>
<i>DIRRI</i>	= <i>Documente privind Istoria României. Războiul pentru Independență</i>
<i>DOP</i>	= Dumbarton Oaks Papers
<i>DTN</i>	= <i>Din trecutul nostru</i> , Chișinău
<i>DRH</i>	= <i>Documenta Romaniae Historica</i>
<i>EB</i>	= Études Balkaniques
<i>EBPB</i>	= Études byzantines et post-byzantines
<i>EDCS</i>	= <i>Epigraphik-Datenbank Clauss-Slaby</i> (http://www.manfredclauss.de/)
<i>EDR</i>	= <i>Epigraphic Database Roma</i> (http://www.edr-edr.it/default/index.php)
<i>EpigrAnat</i>	= Epigraphica Anatolica, Münster
<i>ERAsturias</i>	= F. Diego Santos, <i>Epigrafia Romana de Asturias</i> , Oviedo, 1959.
<i>EuGeSta</i>	= <i>Journal of Gender Studies in Antiquity</i>
<i>Gerión</i>	= Gerión. Revista de Historia Antigua, Madrid
<i>GB</i>	= Glasul Bisericii
<i>GCS</i>	= <i>Die Griechischen Christlichen Schriftsteller</i> , Leipzig, Hinrichs, 1897-1969
<i>GLK</i>	= <i>Grammatici Latini Keil</i>
<i>HEp</i>	= <i>Hispania Epigraphica</i> , Madrid
„ <i>Hierasus</i> ”	= <i>Hierasus</i> . Anuarul Muzeului Județean Botoșani, Botoșani
<i>HM</i>	= Heraldica Moldaviae, Chișinău
<i>HU</i>	= Historia Urbana, Sibiu
<i>HUI</i>	= Historia Universitatis Iassiensis, Iași
<i>IDR</i>	= <i>Inscripțiile din Dacia romană</i> , Bucurști-Paris
<i>IDRE</i>	= <i>Inscriptions de la Dacie romaine. Inscriptions externes concernant l'histoire de la Dacie</i> , I-II, Bucarest, 1996, 2000
<i>IGLN</i>	= <i>Inscriptions grecques et latines de Novae</i> , Bordeaux
<i>IGLR</i>	= <i>Inscripțiile grecești și latine din secolele IV-XIII descoperite în România</i> , București, 1976
<i>IILPecs</i>	= <i>Instrumenta Inscripta Latina. Das römische Leben im Spiegel der Kleininschriften</i> , Pecs, 1991
<i>ILAlg</i>	= <i>Inscriptions latines d'Algérie</i> , Paris
<i>ILB</i>	= <i>Inscriptiones Latinae in Bulgaria repertae. Inscriptiones inter Oescum et Iatrum repertae</i> , Sofia, 1989
<i>ILD</i>	= <i>Inscripții latine din Dacia</i> , București
<i>ILN</i>	= <i>Inscriptiones latines de Novae</i> , Poznan
<i>ILLPRON</i>	= <i>Inscriptionum Lapidarium Latinarum Provinciae Norici usque ad annum MCMLXXXIV repertarum indices</i> , Berlin, 1986
<i>ILS</i>	= <i>Inscriptiones Latinae Selectae</i> , 1892
<i>IMS</i>	= <i>Inscriptiones Moesiae Superioris</i> , Belgrad
<i>IN</i>	= „Ioan Neculce”. Buletinul Muzeului Municipal Iași
<i>ISM</i>	= <i>Inscripțiile din Scythia Minor grecești și latine</i> , București, vol. I-III, 1983-1999
<i>JGO</i>	= <i>Jahrbücher für Geschichte Osteuropas</i>
<i>JL</i>	= Junimea literară
<i>JRS</i>	= The Journal of Roman studies, London
<i>LR</i>	= Limba română
<i>Lupa</i>	= <i>Ubi Erat Lupa</i> (http://lupa.at/)
<i>MA</i>	= Memoria Antiquitatis, Piatra Neamț

<i>MCA</i>	= Materiale și cercetări arheologice
<i>MEF</i>	= <i>Moldova în epoca feudalismului</i> , vol. I-XII, 1961-2012, Chișinău
<i>MEFRA</i>	= <i>Mélanges de l'École française de Rome: Antiquité</i> , Roma
<i>MGH</i>	= <i>Monumenta Germaniae Historica inde ab anno Christi quingentesimo usque ad annum millesimum et quingentesimum auspiciis societatis aperiendis fontibus rerum Germanicarum medii aevi</i> , Berlin 1877-
<i>MI</i>	= Magazin istoric, București
<i>MIM</i>	= Materiale de istorie și muzeografie
<i>MM</i>	= Mitropolia Moldovei
<i>MMS</i>	= Mitropolia Moldovei și Sucevei
<i>MN</i>	= Muzeul Național, București
<i>MO</i>	= Mitropolia Olteniei
<i>MOF</i>	= Monitorul Oficial al României
<i>Navarro</i>	= M. Navarro Caballero, <i>Perfectissima femina. Femmes de l'élite dans l'Hispanie romaine</i> , Bordeaux, 2017.
<i>NBA</i>	= <i>Nuova Biblioteca Agostiniana</i> , Roma, Institutum Patristicum Augustinianum
<i>NDPAC</i>	= <i>Nuovo Dizionario Patristico e di Antichità Cristiane</i> , I, A-E, 2e edizione, Marietti, 2006; III, P-Z, 2e edizione, Marietti, 2008
<i>NEH</i>	= <i>Nouvelles études d'histoire</i>
<i>OI</i>	= Opțiuni istoriografice, Iași
<i>OPEL</i>	= <i>Onomasticon provinciarum Europae latinarum</i> , vol. I-IV, Budapesta-Viena, 1994-2002
<i>PG</i>	= <i>Patrologiae cursus completus, Series Graeca</i> , ed. J.-P. Migne, Paris, 1886-1912
<i>PIR</i>	= <i>Prosopographia Imperii Romani. Saec. I.II.III</i> , editio altera, Berlin.
<i>PLRE</i>	= <i>Prosopography of the Later Roman Empire</i> , 3 vol., eds. A. H. M. Jones, J. R. Martindale, and J. Morris, Cambridge, 1971-1992
<i>RA</i>	= Revista arhivelor
<i>RBAR</i>	= Revista Bibliotecii Academiei Române, București
<i>RC</i>	= Revista catolică
<i>RdI</i>	= Revista de istorie
<i>REByz</i>	= <i>Revue des Études Byzantines</i>
<i>RER</i>	= <i>Revue des études roumaines</i>
<i>RESEE</i>	= <i>Revue des études Sud-Est européennes</i>
<i>RGI</i>	= Revista Generală a Învățământului
<i>RHP</i>	= <i>Die römischen Hilfstruppen in Pannonien während der Prinzipatszeit. I: Die Inschriften</i> , Viena
<i>RHSEE</i>	= <i>Revue historique de Sud-Est européen</i>
<i>RI</i>	= Revista istorică (ambele serii)
<i>RIAF</i>	= Revista pentru istorie, arheologie și filologie
<i>RIB</i>	= <i>Roman Inscriptions of Britain</i> , Londra
<i>RIM</i>	= Revista de Istorie a Moldovei, Chișinău
<i>RIR</i>	= Revista istorică română, București
<i>RIS</i>	= Revista de istorie socială, Iași
<i>RITL</i>	= Revista de istorie și teorie literară
<i>RIU</i>	= <i>Die römischen Inschriften Ungarns</i> , Budapesta
<i>RJMH</i>	= <i>The Romanian Journal of Modern History</i> , Iași
<i>RM</i>	= Revista muzeelor
<i>RMD</i>	= <i>Roman Military Diplomas</i> , Londra
<i>RMM</i>	= <i>Römische Militärdiplome und Entlassungsurkunden in der Sammlung des Römisch-Germanischen Zentralmuseums</i> , Mainz
<i>RMM-MIA</i>	= Revista muzeelor și monumentelor, seria Monumente istorice și de artă
<i>RMR</i>	= Revista Medicală Română
<i>RRH</i>	= <i>Revue roumaine d'histoire</i>

<i>RRHA</i>	= Revue roumaine de l'histoire de l'art
<i>RRHA-BA</i>	= Revue Roumaine d'Histoire de l'Art. Série Beaux Arts
<i>RSIAB</i>	= Revista Societății istorice și arheologice bisericești, Chișinău
<i>Rsl</i>	= Romanoslavica
<i>SAHIR</i>	= Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae, București
<i>SAI</i>	= Studii și Articole de Istorie
<i>SANIC</i>	= Serviciul Arhivelor Naționale Istorice Centrale
<i>SCB</i>	= Studii și cercetări de bibliologie
<i>SCh</i>	= <i>Sources Chrétiennes</i> , Paris
<i>SCIA</i>	= Studii și cercetări de istoria artei
<i>SCIM</i>	= Studii și cercetări de istorie medie
<i>SCIV/SCIVA</i>	= Studii și cercetări de istorie veche (și arheologie)
<i>SCN</i>	= Studii și Cercetări Numismatice, București
<i>SCȘI</i>	= Studii și cercetări științifice, Istorie
<i>SEER</i>	= The Slavonic and East European Review
<i>SHA</i>	= <i>Scriptores Historiae Augustae</i>
<i>SJAN</i>	= Serviciul Județean al Arhivelor Naționale
<i>SMIC</i>	= Studii și materiale de istorie contemporană, București
<i>SMIM</i>	= Studii și materiale de istorie medie, București
<i>SMIMod</i>	= Studii și materiale de istorie modernă, București
<i>SOF</i>	= Südost-Forschungen, München
<i>ST</i>	= Studii Teologice, București
<i>StAntArh</i>	= <i>Studia Antiqua et Archaeologica</i> , Iași
<i>T&MBYZ</i>	= <i>Travaux et Mémoires du Centre de recherches d'histoire et de civilisation byzantines</i>
<i>ThD</i>	= Thraco-Dacica, București
<i>TR</i>	= Transylvanian Review, Cluj-Napoca
<i>TV</i>	= Teologie și viața, Iași
<i>ZPE</i>	= Zeitschrift für Papyralogie und Epigraphik
<i>ZSL</i>	= Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde